

Lectio Divina segédanyag

Mindenszentek ünnepe

B év - Mt 5, 1-12a

Szentmise evangéliumi szakaszaihoz

Szerkesztési munka végrehajtói:

Biblikus nézőpont:

Asztalos Gábor, Geiszelhardt Sára, Nyúl Viktor,

Liturgikus nézőpont

Mohay Réka

Patrisztikus nézőpont

Rácz Dávid, Haász Rebeka Anna, Görföl Tibor

Pedagógiai nézőpont:

Csonka Laura, Roszkopf Rita

Szemlélődési nézőpont

Mohay Réka, Rácz Édua Anna

Szerkesztő

Rácz Édua Anna, Mohay Réka

Tanítóhivatali nézőpont

Révai László,

Szabóné Nagy Katalin

Lektori szolgálatot teljesítettetek:

Nyúl Viktor –teljes tartalom áttekintése

+ EVANGÉLIUM Szent Máté könyvéből (Mt 5, 1-12a)

ÖrüljeteK és ujjongjatek,

mert nagy lesz a ti jutalmatok az égben!

Abban az időben:

Jézus látva a tömeget, fölment a hegyre, leült, tanítványai pedig köréje gyűltek. Akkor szólásra nyitotta ajkát, és így tanította őket:

„Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklék a földet.

Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságot, mert ők kielégítést nyernek.

Boldogok az irgalmasok, mert nekik is irgalmaznak. Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent.

Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni. Boldogok, akiket üldöznek az igazságért, mert övék a mennyek országa.

Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak titeket és üldöznek, ha hazudozva mindenféle gonossággal vádolnak titeket. ÖrüljeteK és ujjongjatek, mert nagy lesz a ti jutalmatok az égben."

Ezek az evangélium igéi.

1. Lectio – olvasás

1.1. Legfontosabb magyar fordítások

Nova Vulgata

Szent István Társulati Biblia

Jeromos fordítás

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹Videns autem turbas, ascendit in montem; et cum sedisset, ac cesserunt ad eum discipuli eius;

¹A tömeg láttára fölment a hegyre és leült. Tanítványai köréje gyűltek,

¹A tömeget látva fölment a hegyre. Leült, a tanítványai odajöttek hozzá,

¹A tömeg láttára Jézus fölment a hegyre. ²Ott leült, tanítványai pedig köréje gyűltek.

¹Mikor pedig látta Jézus a sokaságot, felméne a hegyre, és a mint leül vala, hozzámenének az ő tanítványai.

¹Amikor meglátta a sokaságot, felment a hegyre, és miután leült, tanítványai odamentek hozzá.

²et aperiens os suum docebat eos dicens:

²Ő pedig szólásra nyitotta ajkát. Így tanította őket:

²Ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket:

Akkor szólásra nyitva ajkát, így tanította őket:

²És megnyitván száját, tanítja vala őket, mondván:

²Ő pedig megszólalt, és így tanította őket:

³”Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.

³„Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

³»Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

³„Boldogok a lélekben szegények: övék a mennyek országa.

³Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyeknek országa.

– ³Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

⁴Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

⁴Boldogok, akik szomorúak, mert majd megvigasztalják őket.

⁴Boldogok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek.
⁴Boldogok a szomorkodók; majd vigasztalásban lesz részük.
⁴Boldogok, a kik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak.
⁴Boldogok, akik sírnak, mert majd vigasztalást nyernek.

⁵Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

⁵Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld.
⁵Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.
⁵Boldogok a szelídek: övék lesz a föld.
⁵Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.
⁵Boldogok a szelídek, mert örökül kapják majd a földet.

⁶Beati, qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

⁶Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelnek vele.
⁶Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert ők kielégülést nyernek.
⁶Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot: majd betelnek vele.
⁶Boldogok, a kik éheznek és szomjúhozzák az igazságot: mert ők megelégtetnek.
⁶Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelnek vele.

⁷Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur.

⁷Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak.
⁷Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat nyernek.
⁷Boldogok az irgalmasok: majd irgalmat nyernek.
⁷Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek.
⁷Boldogok az irgalmasok, mert irgalomban lesz részük.

⁸Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

⁸Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.
⁸Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent.
⁸Boldogok a tisztaszívűek: ők meglátják Istent.
⁸Boldogok, a kiknek szívök tiszta: mert ők az Istent meglátják.
⁸Boldogok a tiszta szívűek, mert majd meglátják Istent.

⁹Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

⁹Boldogok a békeségben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket.
⁹Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni.
⁹Boldogok a békeségesek: ők Isten fiai.

⁹Boldogok a békességre igyekezők: mert ők az Isten fiainak mondatnak.

⁹Boldogok, akik békét teremtenek, mert Isten fiainak hívják majd őket.

¹⁰Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum.

¹⁰Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övük a mennyek országa.

¹⁰Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övük a mennyek országa.

¹⁰Boldogok, akiket az igazságért üldöznek: övük a mennyek országa.

¹⁰Boldogok, a kik háborúságot szenvednek az igazságért: mert övük a mennyeknek országa.

¹⁰Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övük a mennyek országa.

¹¹Beati estis cum maledixerint vobis et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum adversum vos, mentientes, propter me.

¹¹Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket és hazudozva minden rosszat rátok fognak énmiattam.

¹¹Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöznek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam.

¹¹Boldogok vagytok, ha miattam szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudozva minden rosszat fognak rátok.

¹¹Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem.

¹¹Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok.

¹²Gaudete et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis;

¹²Örüljete és ujjongjatek, mert nagy lesz a mennyben a jutalmatok!

¹²Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok nagy a mennyekben;

¹²Örüljete és ujjongjatek: nagy lesz jutalmatok a mennyben.

¹²Örüljete és örvendezzetek, mert a ti jutalmatok bőséges a mennyekben:

¹²Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok bőséges a mennyekben,

1.2. Kontextuális – kánoni párhuzamok

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

10,22 "Mindenki szemében gyűlöletesek lesztek nevemért. Aki azonban mindvégig kitart, az üdvözülni fog."

14,23 "Miután hazaküldte fölment a hegyre, hogy egyedül imádkozzék. Közben besötétedett, s ő ott volt egymagában."

15,29 "Jézus ezután eltávozott innét, és a Galileai-tóhoz ment. Fölment a hegyre és leült."

18,33 "Nem kellett volna néked is megkönyörülnöd szolgatársadon, ahogy én megkönyörültem rajtad?"

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mk 3,13 "Ezután fölment a hegyre, és magához hívta azokat, akiket akart. Azok hozzá mentek."

Lk 1,79 "hogyan a sötétben és a halál árnyékában ülőknek ragyogjon, és lépteinket a béke útjára irányítsa."

Lk 4,18 "Az Úr Lelke van rajtam, azért kent fel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. Elküldött, hogy hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy szabadon bocsássam az elnyomottakat"

Lk 6,12-13 "Ezekben a napokban történt, hogy kiment a hegyre imádkozni. Az egész éjszakát Isten imádásában töltötte. Amikor megvirradt, odahívta magához tanítványait, és kiválasztott közülük tizenkettőt, s apostoloknak nevezte őket"

Lk 6,20-23 "Ekkor tanítványaira emelte tekintetét és megszólalt: „Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, hogy most éheztek, mert jól fogtok lakni. Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok. Boldogok vagytok, ha gyűlölnék benneteket az emberek, kizárnak körükből és megrágalmaznak, s neveteket, mint valami szégyenletes dolgot, elvetik az Emberfia miatt. Örüljete azokban a napokban, ha majd ez bekövetkezik, és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben! Atyáik is így bántak a prófétákkal."

Jn 6,3 "Jézus fölment egy hegyre, s ott leült a tanítványaival."

Jn 6,35 "Én vagyok az élet kenyere – felelte Jézus. – Aki hozzám jön, többé nem éhez, s aki bennem hisz, nem szomjazik soha."

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Ter 13,15 "Az egész földet, amelyet látsz, neked és utódaidnak adom minden időkre."

Ter 15,1 "A történetek után az Úr szava megnyilatkozott Ábrámnak látomásban: „Ne félj Ábrám, én védőpajzs vagyok; a jutalmad igen nagy lesz.”

Ter 20,5 "Maga mondta nekem: a húgom, s ő is így nyilatkozott: a bátyám. Szívem egyszerűségében és tiszta kézzel cselekedtem."

Kiv 33,20 "Azután hozzáfűzte: „De arcomat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon.”

MTörv 4,38 "és elűzött nálad nagyobb és erősebb népeket, csak hogy odavezéreljen, csak hogy örökségül adja neked az országot, amint (ez) ma (bekövetkezett)."

Zsolt 11,7 "Mert az Úr igazságos és az igazságot szereti, az igazak látják majd meg arcát."

Zsolt 24,3-4 "Ki mehet föl az Úr hegyére? Ki állhat az ő szent helyén? Akinek a keze tiszta és ártatlan a szíve, akinek az esze nem csaláson jár, s aki nem esküszik hamisan."

Zsolt 37,11 "A szelídek ellenben uralják a földet, és élvezik a béke teljességét."

Zsolt 42,3 "Lelkem szomjazik az Isten után, az élő Isten után. Mikor mehetek már, hogy lássam Isten arcát?"

Zsolt 51,12 "Teremts új szívet belém, s éleszd fel bennem újra az erős lelkiületet!"

Zsolt 73,1 "Milyen jó az Isten az igazakhoz, az Úr mindazokhoz, akiknek tiszta a szívük!"

Zsolt 107,5,8 "Éhség és szomjúság gyötörte őket, életüket pusztulás fenyegette." "Köszönjék meg az Úrnak minden kegyelmét és csodáit, amelyeket az emberek fiaiért tett!"

Zsolt 126,5 "Akik könnyek között vetnek, örömmel aratnak majd."

Iz 51,1 "Hallgassatok rám, akik az igazság után jártok, és az Urat keresitek! Emeljétek tekinteteket a kősziklára, amelyből kivágtak benneteket, és a kút nyílására, amelyből kiástak titeket!"

Iz 51,7 "Hallgassatok rám, akik ismeritek az igazságot, népem, ki szívében viseli tanításom. Ne féljetek az emberek gyalázkodásától, és ne essetek kétségbe szidalmaik miatt."

Iz 57,15 "Mert ezt mondja a Fölséges és Magasztos, aki az örökkévalóságban lakik, és akinek Szent a neve: „Én a magasságban, a szent helyen lakom, de a megtört és alázatos szívűekkel is ott vagyok, hogy új életet adjak az alázatos lelkeknek, és új életre keltsem a megtört szíveket."

Iz 61,1-3 "Az Úr lelke nyugszik rajtam, mert az Úr kent föl engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, és meggyógyítsam a megtört szívűeket. Hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak, és szabadságot a börtönök lakóinak. Hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét, Istenünk bosszújának napját. Hogy megvigasztaljam mind a gyászolókat, és koszorút adjak a hamu helyébe, örömmel olaját a gyászruha helyett, a szomorúság lelke

helyett meg ünnepi örömeiket. Az igaz élet tölgyeinek nevezik majd őket, akiket az Úr ültetett el, az ő dicsőségére.”

Péld 9,5 “Gyertek, egyetek a kenyereimből, igyatok a borból, amelyet kevertem!”

Péld 10,10 “Aki csak szemével pislog, az szenvedést okoz, de békességet szerez, aki nyíltan dorgál.”

Péld 12,20 “A gonzságot forralóknak keserűség a szívük, azoké, akik jó tanácsot adnak, csupa öröm.”

Péld 14,21 “Aki embertársát megveti, vétkezik, de jól jár, aki könyörül a szegényen.”

Péld 17,5 “Aki szegényt gúnyol, az Teremtőjét bántja, aki örül a bajának, nem marad büntetlen.”

Sir 2,8 “Akik Istent félték, benne reméltek, akkor nem marad el a jutalmatok.”

Sir 24,20 “Csak rám gondolni is édesebb a méznél, s engem birtokolni jobb a lépesméznél.”

Sir 25,7-11 “Kilenc dolgot dicsérek – ezek az eszemben vannak, a tizedik pedig már a nyelvem hegyén: A férfi, aki örömét leli fiaiban, s aki megéri ellenségei bukását. Boldog, akinek okos asszony a felesége, s aki nem húzat ekét ökörrrel-szamárral. Boldog, aki a nyelvével nem botlik, s aki nem szolgál olyannak, aki méltatlan hozzá. Boldog, aki meglelte az okosság nyitját, s aki buzgó hallgatók füléhez beszélhet. Milyen nagy, aki meglelte a bölcsességet! De nincs külön annál, aki az Urat féli. Az Úrnak félelme mindeneken tútesz, van-e párja annak, aki ebben kitar?”

Sir 48,24 “Nagy lelkével látta a végső dolgokat, és vigasztalta a Sionban sírókat.”

Ám 8,11-12 “Igen, jönnek napok – mondja az Úr, az Isten –, amikor éhséget bocsátok a földre: éhséget, de nem kenyérre, szomjúságot, de nem vízre, hanem az Úr szavának hallgatására. Vándorolnak az egyik tengertől a másikig, kóborolnak északtól délig, keresik az Úr szavát, de nem találják.”

ApCsel 5,41 “Boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.”

Róm 4,13 “Az az ígélet ugyanis, hogy Ábrahám és utódai öröklék a világot, nem a törvénnyel, hanem a hitbeli megigazulással kapcsolatban hangzott el.”

Róm 9,26 “És ahol azt mondják nekik: „Nem vagytok az én népem”, az élő Isten fiainak hívják majd őket.”

1Kor 1,27 “Isten azonban azt választotta ki, ami a világ szemében balga, hogy megszégyenítse a bölcséket, s azt választotta ki”

Fil 1,29 “Nektek az a kegyelem jutott, hogy ne csak higgyetek Krisztusban, hanem szenvedjétek is érte.”

Kol 1,24 “Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára.”

1Tim 1,5 "A tanítás célja a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és őszinte hitből fakadó szeretet."

2Tim 2,22 "Kerüld az ifjúkor vágyait, törekedj igaz életre, hitre, szeretetre és békességre azokkal egyetemben, akik tiszta szívvel hívják az Urat segítségül."

Zsid 10,34 "Együtt szenvedtetek a foglyokkal, és vagyonotok elkobzását is örömmel elviseltétek, abban a tudatban, hogy értékesebb és maradandóbb javakkal rendelkeztek."

Zsid 11,33-38 "akik a hit erejével országokat győztek le, igazságot osztottak, ígéreteket nyertek el, oroszlánok torkát tömték be, lángoló tüzet oltottak el, megmenekültek a kard élettől, gyengeségükben erőre kaptak, hősök voltak a háborúban, és megfutamították az ellenség sorait. Asszonyok feltámasztás útján visszakapták halottaikat. Némelyek kínpadra jutottak, de nem fogadták el a szabadságot, csak hogy dicsőségesebb feltámasztásban részesüljenek. Mások gúnyt és megostorozást, sőt bilincseket és börtönt tűrtek el, megkövezték, kettéfűrészelték, agyonkínózták, kardélre hányták őket, juhbőrbe és kecskebőrbe öltözve bujdostak, nélkülözés, üldözés és zaklatás közepette. A világ nem volt méltó rájuk. Ezért a pusztában, a hegyek közt, a föld barlangjaiban és szurdokaiban bolyongtak."

Zsid 12,14 "Törekedjete rá, hogy mindenkiel békességben éljete, és a megszentelődésre eljussatok, mert enélkül senki nem látja meg az Urat."

Jak 1,2 "Testvéreim, tartsátok nagy örömet, ha különféle megpróbáltatások érnek benneteket."

Jak 2,5 "Hallgassatok ide, szeretett testvéreim! Hát Isten nem azokat választotta-e ki, akik a világ szemében szegények, hogy a hitben gazdagok legyenek, és örököljék az országot, amelyet azoknak ígért, akik őt szeretik?"

Jak 2,13 "Mert az ítélet irgalmatlanul lesújt arra, aki nem irgalmas. Ám az irgalom győzelmet arat az ítélet fölött."

Jak 3,18 "Az igazság gyümölcsét békében vetik el azok számára, akik békét teremtenek."

1Pt 3,14 "De még ha szenvedtek is az igazságosságért, boldogok vagytok. Ne féljete fenyegetéseiktől és ne engedjete, hogy megzavarjanak benneteket!"

1Pt 4,14 "Boldogok vagytok, ha Krisztus nevéért szidnak benneteket, mert a dicsőség Lelke, vagyis Isten Lelke nyugszik rajtatok."

Jel 7,16 "Nem éheznek és nem szomjaznak többé, a nap nem égeti őket, sem másfajta hőség"

Jel 22,4 "Látni fogják arcát, és a homlokukon lesz a neve."

2. Meditáció – elmélkedés

2.1. Patrisztikus vonal

2.1.1. Atyák Bibliája

Mindannyiunknak követnünk kell Krisztust. A szentek érdeme, hogy igazán szerették Krisztust, ez a szeretet pedig az Ő követésében nyilvánult meg. Nekünk is így kell cselekednünk: *„Mert erre vagytok hivatva, hiszen Krisztus is szenvedett értünk, példát adva nektek, hogy kövessétek nyomdokait.”* (1 Pt 2, 21). Krisztus szenvedett mindazokért, akik Őt követik egészen vére ontásáig. A szent vértanúk is így cselekedtek, ők is egészen vérük ontásáig hűségesek maradtak hozzá. Vajon csak így lehet Őt követni? Nem. Nem mindenki kapott meghívást arra, hogy vértanú legyen, ebből kifolyólag nem mindenki képes rá. Ők talán kevesebbet érnek? Semmi esetre sem. Oly sok szentje van az Egyháznak: szent lekipásztorok, szent nevelők, szent szerzetesek, szent férfiak és asszonyok. Tehát minden életállapotban és hivatásban lehet és kell követni Krisztust, minden életállapotban és hivatásban szentté lehet válni, hiszen erre kaptunk meghívást. Mi kell ehhez? Alázatosság. Alázatosan Krisztus Urunk édes igájába hajtani fejünket, utána pedig türelemmel és erős lélekkel viselni minden kísértést, hogy el ne hagyjuk ezt az utat: *„Megalázta magát és engedelmeskedett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.”* (Fil 2, 8).

Vö.: Szent Ágoston püspök, Szentbeszéd 304, 2 ss. (Agostino, Sermo 304, 2 ss.)

2.1.2. Szent Ágoston

Ha valaki vallásos érzülettel és józanul áttekinti azt a beszédet, amelyet Urunk, Jézus Krisztus a hegyen mondott, és Máté evangéliumában olvashatunk, úgy vélem, a legmagasabb rendű erkölcsi mércék szempontjából a keresztény élet tökéletes formáját fedezheti fel benne. Ezt azonban nem merjük felelőtlenül megígérni, hanem az Úr saját szavaiból fogjuk kibontani. A beszéd maga is úgy fejeződik be, hogy lezárása egyértelművé teszi: az összes parancsolatot tartalmazza, amely az élet alakítására hivatott.

De mégis mit mond? Boldogok a lélekben szegények, mert övük a mennyek országa. A földi dolgokra irányuló törekvéssel kapcsolatban azt olvassuk a Szentírásban, hogy minden hiúság és a lélek vakmerősége. A lélek vakmerősége pedig nem más, mint

elvakultság és gőg: rendszerint a gőgösöket szokták „duzzadt lelkűnek” nevezni. [...] És ki ne tudná, hogy a gőgösöket felfuvalkodottnak is nevezik, mintha felfújná őket a levegő? Ezért is fogalmaz úgy az apostol, hogy a tudás felfuvalkodottá tesz, a szeretet viszont épít. A lélekben szegények viszont a szövegben az alázatosokat és istenfélőket jelölik, azokat, akikben nincs meg a felfuvalkodottá tevő lélek. Nem is kezdődhet máshol a boldogság, amelynek az a lényege, hogy eljut a legfőbb bölcsességre. Az Úr félelme a bölcsesség kezdete, s ezért másrészt a gőg a kezdete minden bűnnek. Keressék és szeressék hát a gőgösök a földi országokat, de boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet, azt a földet, azt hiszem, amelyről a zsoltárban olvasunk: „te vagy menedékem, osztályrészem az élők földjén”. A kifejezés ugyanis az örök osztályrész szilárdságát és állandóságát jelöli, ahol a helyes állapotának jóvoltából a lélek a saját helyén nyugszik el, akárcsak a test a földben, és a saját étele táplálja, ahogyan a test is a földből táplálkozik. Ez a szentek nyugalma és élete. A szelídek továbbá azok, akik megadják magukat a gonoszság műveinek, nem állnak ellen a rossznak, hanem a jóval legyőzik a rosszat. Veszekedjenek és harcoljanak hát azok, akik nem szelídek, a földi és időleges dolgokért, de boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet, ahonnan nem lehet elűzni őket. [...]

Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják Istent. Mekkora oktalanként tehát, akik testi szemükkel keresik Istent, hiszen Istent csak a szív tudja látni! Ahogyan másutt olvassuk: „Szívetek egyszerűségével keressétek őt!” A tiszta szív ugyanis az egyszerű szív. És ahogyan ez a fény kizárólag tiszta szemmel látható, Istent sem lehet látni, csak akkor, ha tiszta, amivel látható.

Szent Ágoston: *De sermone Domini in monte* I,1–2

2.2. Tanítóhivatali vonal

2.2.1. Pápai gondolatok

Szent VI. Pál pápa: Populorum Progressio

VI. Pál pápa enciklikája a népek fejlődéséről

vö. Mt 5,3

Az emberség eszménye

21. Kik élnek emberalatti életet?

Azok, akiket annyira sújt az anyagi javak hiánya, hogy még a létminimummal sem rendelkeznek, meg azok, akiket az erkölcsi javak hiánya alacsonyít le – ezt az ember okozza magamagának önzésével. Emberalatti életet élnek azok, akik a vagyonnal vagy a hatalommal való visszaélés, a dolgozók kizsákmányolása, vagy igazságtalan kereskedelmi egyesség következtében kialakult elnyomó társadalmi struktúrák foglyai. Ezzel szemben emberibb életkörülményekre utalnak, és pedig elég világosan, a következők: először is a haladás a nélkülözéstől a szükséges javak birtoklása felé, a társadalmi bajok elhárítása, az ismeretek bővülése, a kultúra elsajátítása; azután a másik ember méltóságának növekvő tisztelete, a lélekben szegénységre való készség¹, összefogás a közjó érdekében, a békevágy; továbbá a legmagasabbrendű értékek elismerése és Istennek e javak teremtőjeként és végcéljaként való elismerése; s végezetül és elsősorban a hitnek mint Isten ajándékának elfogadása a jóakarátú emberek részéről, és az egység Krisztus szeretetében, aki mindannyiunkat meghív, hogy vegyünk részt gyermekként az élő Isten, mindenek Atyja életében.

Szent VI. Pál pápa: Evangelii nuntiandi

VI. Pál pápa: az Evangélium hirdetése - kezdetű apostoli buzdítása a katolikus egyház püspökeihez, papjaihoz és híveihez az evangelizációról a mai világban

vö. Mt 5-7; vö. Mt 5,3-12

Isten Országának hirdetése

8. Az evangélium hirdetőjeként Krisztus elsősorban az „Országot” hirdeti, azaz az

¹ vö. Mt 5,3

Isten Országát, amelyet olyannyira fontosnak tekint, hogy ami rajta kívül esik, az csupán a „többi”, amelyet hozzáadnak². Az Isten Országáa tehát a legfőbb; minden egyebet ehhez kell mérni. Sokféle formában érzékelteti, mily boldogság az Isten Országához tartozni, de ennek a boldogságnak különös útjai vannak: olyanok, amelyeket a világ megvet³. Leírja ennek az Orzágnak követelményeit, – úgy mondhatni *magna chartáját*⁴, beszél az Isten Országának hírnökeiről⁵, titkairól⁶, „kicsinyeiről”⁷. Szól arról, hogy akik az Isten Országának eljövételét várják, azoknak virrasztaniuk kell és hűségesnek kell lenniük⁸.

Szent II. János Pál pápa: Redemptor hominis

II. János Pál pápa első enciklikája Az emberek Megváltója

Mt 5,6

20. Az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége

A megváltás misztériumán, azaz Jézus Krisztus beteljesített megváltó művén belül az Egyház nemcsak Mestere Evangéliumának válik részesévé az Isten szava iránti hűség és az igazság szolgálata által, hanem reménnyel és szeretettel teljes engedelmessége révén Krisztus megváltó tettének erejéből is részesedik, melyet Ő szentségi formában elsősorban az Eucharishtiában fejezett ki és foglalt össze⁹. Az Eucharisztia az egész szentségi élet alapja és csúcsa, melynek révén minden Krisztus-hívó elnyeri a megváltás üdvözítő erejét, miközben végig járja az utat a keresztség misztériumától – melyben az Apostol szava szerint eltemetkezünk Krisztus halálában – egészen a föltámadásban való osztozásig¹⁰. Ebből a tanításból az is érthetőbbé válik, hogy mind az Egyház egészének, mind az egyes hívők szentségi élete miért éppen az Eucharishtiában éri el tökéletes teljességet. Ebben a szentségben ugyanis Krisztus akaratából szüntelenül megújul annak az áldozatnak a misztériuma, melyben a kereszt oltárán Ő egészen följánlotta magát az Atyának; az Atya pedig elfogadta ezt

² vö. Mt 6,33

³ vö. Mt 5,3-12

⁴ vö. Mt 5-7

⁵ vö. Mt 10

⁶ vö. Mt 13

⁷ vö. Mt 18

⁸ vö. Mt 24-25

⁹ SC 10

¹⁰ vö. Róm 6,3

az áldozatot, és Fiának teljes odaadásáért, mellyel „engedelmes lett mindhalálig”¹¹, viszonzásul a maga atyai ajándékát adta, azaz az új halhatatlan életet a föltámadásban, mert az Atya kezdettől fogva forrása és ajándékozója minden életnek. Ez az új élet, mely magában foglalja a megfeszített Krisztus testi megdicsőülését, egyúttal hatékony jelévé vált az embernek szóló új ajándéknak is, aki a Szentlélek, aki által az isteni élet – melyet az Atya önmagában birtokol és ad a Fiának – közöltetik mindazokkal az emberekkel, akik eggyé válnak Krisztussal¹².

Az Eucharisztia ennek az egységnek a legtökéletesebb szentsége. Amikor ugyanis ünnepeljük az Eucharisziát részesedünk benne, egyesülünk a földi és mennyei Krisztussal, aki közbenjár értünk az Atyánál¹³; de mindig áldozatának megváltó tette révén egyesülünk, az áldozat révén, mellyel megváltott minket, úgyhogy „drága áron vagyunk megváltva”¹⁴. Ugyanakkor megváltásunk e „nagy ára” mutatja, mekkora jelentőséget tulajdonít Isten az embernek, s bizonyítja a Krisztusban elrejtett méltóságunkat is. Mert amikor Isten fiaivá válunk¹⁵ és fogadott gyermekek leszünk¹⁶, Krisztushoz hasonlóan egyúttal „ország és papság” leszünk, és elnyerjük a „királyi papságot”¹⁷, azaz részesévé válunk annak az egyszeri és visszavonhatatlan helyreállításnak, amellyel az örök Fiú, aki egyúttal igaz ember is, a világot és az embert újra visszavitte az Atyához¹⁸. Az Eucharisztia az a szentség, melyben a legteljesebben fejeződik ki új életünk, benne Krisztus maga „tanúskodik”¹⁹ lelkünknek a Szentlélekben mindig és állandóan új formákban, hogy a Megváltás misztériumának részeseként vehetünk a kiengesztelés gyümölcseiből, amelyeket ő hozott létre és osztogat az Egyház szolgálatai által²⁰.

Nemcsak a tanításban, hanem a létben alapvető igazság: az Eucharisztia építi az Egyházat²¹, és úgy alakítja, hogy Isten népének igazi közössége, a hívők összegyűlt társasága legyen, melyet ugyanaz az egység jellemzi, melynek az Apostolok és az első tanítványok voltak részesei. Az Eucharisztia ezt a közösséget és egységet mindig újra építi; Krisztus áldozatának alapján építi és újíttja meg, hiszen annak kereszthalála

¹¹ Fil 2,8

¹² vö. Jn 5,26; 1Jn 5,11

¹³ vö. Zsid 9,24; 1Jn 2,1

¹⁴ vö. 1Kor 6,20

¹⁵ Jn 1,12

¹⁶ Vö. Róm 8,23

¹⁷ Jel 5,10; 1Pt 2,9

¹⁸ vö. Jn 1,1-4,18; Mt 3,17; 11,27; 18,8; Mk 1,11; Lk 1,32.35; 3,22; Róm 1,4; 2Kor 1,19; 1Jn 5,5.20; 2Pt 1,17; Zsid 1,2

¹⁹ vö. 1Jn 5,5.11

²⁰ vö. Róm 5,10.11; 2Kor 5,18; Kol 1,20.22

²¹ vö. LG 11

emlékezetét őrzi, akinek vére árán meg vagyunk váltva²². Így tehát az Eucharisziában szinte megérintjük az Úr testének és vérének misztériumát, miként ezt a szentség alapításakor kimondott szavak mondják. S ugyanezek a szavak az alapítás erejéből következően az Eucharisztia folytonos ünneplésének is formája lettek, melyeket azok ejtenek ki, akik az Egyházban erre a szolgálatra vannak szentelve.

Az Egyház az Eucharisziából él. Annak a szentségnek a kimeríthetetlen gazdagságából, melynek csodálatos lényegéről és hatásairól az egyházi Tanítóhivatal a legrégebb időktől fogva napjainkig ismételten tanított²³. Bizonyossággal állíthatjuk azonban, hogy e tanítás – jóllehet teológus lángelmék, nagy imádkozók, misztikusok és aszkéták gazdagították e szentség iránti teljes hitükkel – megállt a titok küszöbén, hiszen a megértésre törekvő értelem és az emberi szó képtelen elmondani azt, hogy tulajdonképpen mi is az Oltáriszentség, milyen hatásai vannak és mi történik benne. Az Eucharisztia tényleg kimondhatatlan szentség! Az Egyháznak mint Isten népének lényeges kötelessége s mindenekelőtt látható kegyelme és természetfölötti erőforrása az eucharisztikus életben és az Eucharisztia tiszteletében való kitartás és szüntelen haladás, s az Eucharisztia hatósugarán belüli lelki fejlődés. Éppen ezért még kevésbé tehetjük meg – akár gondolatban, akár életünkben, akár cselekedeteinkben –, hogy e valóban legszentebb szentséget megfosszuk igazi természetétől és sajátos jelentésétől. Mert ez a szentség egyszerre szentségi áldozat, szentségi egyesülés és szentségi jelenlét. És jóllehet igaz, hogy az Eucharisztia a Krisztust követő emberek emberi összetartozásának is jele volt mindig, és annak is kell maradnia, mégsem lehet úgy bánni vele, mintha csak „alkalom” lenne ezen összetartozás kifejezésére. Amikor tehát az Úr Testének és Vérének szentségét ünnepljük, meg kell őriznünk ennek az isteni misztériumnak teljes mivoltát, és a szentségi jel teljes értelmét, mert Krisztus reálisan jelen van benne, „lelkünket kegyelemmel tölti el, s a jövődő dicsőség záloga nekünk adatik.”²⁴ Innen következik az a kötelességünk is, hogy vallásos tisztelettel tartsuk meg a liturgikus szabályokat és mindazokat a formákat, melyek a közösség istentiszteletét kifejezik. Elsősorban azért, mert e szentségi jelben teljesen ránk bízta magát az Úr, szinte nem figyelve emberi gyarlóságainkra, méltatlanságunkra, mindennapi gyöngeségeinkre és elkövethető bűneinkre, melyekkel éppen őt bánthatjuk meg.

Az Egyházban ezért mindenkinek, de elsősorban a püspököknek és papoknak gondosan kell arra vigyázniuk, hogy a szeretetnek e Szentsége valóban Isten népe

²² vö. SC 47

²³ vö. *Mysterium fidei* enciklika

²⁴ SC 47

életének középpontjába kerüljön, hogy Krisztus az imádás minden szükséges formájával „szeretetet kapjon a szeretetért”, s így valóban lelkünk élete lehessen²⁵. Másrészt azonban soha nem feledkezhetünk meg Szent Pál szavairól: „Vizsgálja meg magát az ember, és csak azután egyen ebből a kenyérből és igyék ebből a kehelyből”²⁶. Ez az apostoli figyelmeztetés legalább közvetve utal az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége közötti szoros összefüggésre is. Mert amint a tanító Krisztusnak és az Evangéliumnak ez volt az első szava: „tartsatok bűnbánatot és higgyetek az Evangéliumnak”, „metanoeite”²⁷, úgy a szenvedés, a kereszt és a föltámadás Szentsége különösen is hangsúlyozza és megerősíti lelkünk felé ezt a buzdítást. Így az Eucharisztia és a bűnbánat szentsége megmutatja az evangéliumi lelkület és az igaz keresztény élet kettős arculatát. Hiszen Krisztus, aki az eucharisztikus lakomára hív, sürget a bűnbánatra is, amikor megismétli: „tartsatok bűnbánatot!” A megtérés szüntelenül megújított szándéka nélkül az Eucharishtiában való részesedés elveszíti teljes megváltó hatását. Elvész, vagy legalábbis csökken a lélekben az a készség, hogy önmagát is odaadja Istennek lelki áldozatul²⁸, pedig ebben fejeződik ki lényegében és általánosan a Krisztus papságában való részesedésünk. Krisztusban ugyanis a papság összekapcsolódik önmaga föláldozásával és az Atya iránt önátadásával; s ez az odaadás, mert határtalan, fölébreszti bennünk – a sokszorosan véges emberekben – annak szükségét, hogy egyre érettebben és egyre mélyebb megtéréssel forduljunk Isten felé.

Az elmúlt években sokat fáradoztak – az Egyház ősi hagyományainak teljesen megfelelően – azért, hogy megbecsülést szerezzenek a bűnbánat közösségi formáinak, s főleg a bűnbánat szentsége közösségi formáinak az Egyház életében. Ezek a törekvések kétségtelenül nagy segítséget jelentenek abban, hogy napjainkban gazdagabbá váljék az Egyház bűnbánati gyakorlata. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy a megtérés az ember bensőjének legmélyét érintő tett, melyet senki meg nem tehet a másik helyett, a közösség sem vállalhatja magára. Jóllehet a bűnbánati ájtatosságot közösen végző hívek testvéri közössége nagyon elősegítheti az egyes jelenlévők megtérését, elengedhetetlen, hogy végül is ebben az ájtatosságban ki-ki szíve mélyéről, bűnének teljes tudatában és Istenbe vetett bizalommal vallomást tegyen Isten előtt a zsoltáros szavaival: „Egyedül ellened vétettem”²⁹. Éppen ezért az Egyház, míg következetesen végzi a bűnbánat szentségének évszázadokon át kialakult gyakorlatát, nevezetesen az egyéni gyónást –

²⁵ vö. Jn 6,52,58; 14,6; Gal 2,20

²⁶ 1Kor 11,28

²⁷ Mk 1,15. („térjete meg”)

²⁸ vö. 1Pt 2,5

²⁹ Zsolt 50,6

amely a bánatot, az erősfogadást és az elégtételt is magába foglalja –, valójában őrzi az emberi lélek személyes jogát. Azt a jogot tudniillik, mely lehetővé teszi, hogy minden egyes hívő személy szerint közeledjék a megfeszített Krisztushoz, aki megbocsátja a bűnöket; aki a kiengesztelődés szentségének kiszolgáltatója által újra kimondja: „bűneid bocsánatot nyertek”³⁰, „menj, de többé ne vétkezzél!”³¹ Magától értetődik, hogy ez Krisztusnak is – minden egyes általa megváltott emberre vonatkozó – joga. Ez azt jelenti, hogy neki joga van hozzá, hogy négyszemközt találkozzék mindegyikünkkel abban a perdöntő órában, amit a megtérésünk és a bűnbocsánat órája jelent. Az Egyház a bűnbánat szentségének őrzésével egyúttal hitet tesz a Megváltás igaz és elevenítő misztériumának valósága mellett is, amely megfelel az ember belső igazságának, az emberi bűnösségnek és a lelkiismeret vágyainak. „Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert jóllakatják őket”³². A bűnbánat szentsége az az eszköz, mely jóllakatja az embert azzal az igazsággal, amely a Megváltótól származik.

Az Egyházban, mely elsősorban napjainkban az Eucharisztia körül gyűlik össze, és igénye, hogy a hiteles eucharisztikus közösség az összes keresztény egységének jele legyen – mely egység lassan érlelődik is – elevenen kell tartani a bűnbánat szükségességét úgy is, mint szentséget, de úgy is, mint erényt. A bűnbánat erényéről VI. Pál pápa a *Poenitemini* kezdetű apostoli konstitúciójában beszélt. Az Egyház kötelességei közé tartozik, hogy megvalósítsa az ott elmondottakat. De olyan tárgyról van itt szó, melyet nekünk magunknak is még fontolóra kell vennünk, és pontosabban ki kell dolgoznunk általános megfontolások alapján. Még sokak tanácsát ki kell e kérdésben kérnünk a lelkipásztori kollegialitás szellemében, figyelembe véve a különböző hagyományokat és korunk emberének sajátos körülményeit. Mindazonáltal bizonyos, hogy az új Advent Egyházának, annak az Egyháznak, mely az Úr második eljövételére készül, az Eucharisztia és a Bűnbánat Egyházának kell lennie. Életének és tevékenységének csak ilyen spirituális szemléletével lehet az Egyház isteni küldetésű, *missziós Egyház*, úgy, amint ezt az arculatát a II. Vatikáni Zsinat megmutatta.

Szent II. János Pál pápa: Catechesi tradendae

II. János Pál pápa apostoli buzdítása a Katolikus Egyház püspökeihez, papjaihoz és híveihez korunk hitoktatásáról

³⁰ Mk 2,5

³¹ Jn 8,11

³² Mt 5,6

vö. Mt 5,2

7. A tanító Krisztus

Ez a tanítás nem elvont igazságok gyűjteménye, hanem Isten eleven misztériumának közlése.

Mert Krisztus, aki az evangéliumban tanít, messze több, mint Izrael „tanítói” és azok tanítása, mégpedig azon különleges kapcsolat miatt, amelyet Krisztus személye, szavai és tettei között láthatunk. Az evangéliumokból ugyanis nyilvánvaló, hogy Jézus „tanított”. De nemcsak tanított, hanem „tanított és cselekedett” (*ApCsel 1,1*). E két szóval, amelyekkel az Apostolok Cselekedetei kezdődik, Szent Lukács összekapcsolja s ugyanakkor szétválasztja Krisztus küldetésének e két kiemelkedő vonását.

Krisztus valóban tanított, és ez az a tanúság, amelyet önmaga mellett tesz: „Naponta ott voltam a templomban és tanítottam” (*Mt 26,55; vö. Jn 18,20*). Tanítványai csodálattal hallgatják és álmélgodva figyelik Őt, aki mindig és mindenütt tanít, eddig soha nem tapasztalt tekintéllyel: „...tömeg vette körül, ő pedig szokása szerint tanította őket” (*Mk 10,1*); „tanításával ámulatba ejtett mindenkit, mert úgy tanított, mint akinek hatalma van” (*Mk 1,22; vö. Mt 5,2; Lk 5,3; Jn 7,14*). Ezt ellenségei is észrevették és vádat kovácsoltak belőle ellene: „Tanításával föllázítja a népet Galileától kezdve egészen Judeáig!” (*Lk 23,5*)

Szent II. János Pál pápa: Dives in misericordia

II. János Pál pápa enciklikája az Isteni irgalmasságról

Mt 5,7

Az isteni irgalom tény és törvény

16. Ha pedig a prédikációról van szó, azonnal fölvetődik a nagy kérdés: mi a szavak jelentése és a fogalmak tartalma? Jelen esetben a kérdés úgy merül föl, hogy mit értsünk az *irgalom* fogalmán a *szereket* fogalmával összefüggésben. E fogalmak tartalmának helyes ismerete kulcsfontosságú ahhoz, hogy az irgalom lényegét föl tudjuk fogni. Ez pedig valóban igen fontos számunkra. Mindazonáltal mielőtt tovább folytatnánk az irgalomról megkezdett elmélkedésünket, melynek folyamán szeretnénk pontosan kielemezni az „irgalom” fogalmi tartalmát és a szó jelentését, jól meg kell jegyeznünk, hogy Krisztus, miközben kinyilatkoztatta Isten szerető irgalmát, megkövetelte az emberektől, hogy miután Őt látták, engedjék a saját

életükben is az irgalom és a szeretet által vezetetni magukat. Ez a követelmény a messiási üzenet sajátos jellegéhez tartozik, és az evangéliumi „étosz” (erkölcs)lényegi magvát képezi. A Mester ezt részben parancsként hirdeti a „nagy és első” parancsolatban,³³ részben áldó formulaként mondja ki, amikor a hegyi beszédben így szól: „Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalmat nyernek”.³⁴

Mt 5,7

Az irgalomra kötelező „édes törvény”

52. Nemde valójában erről az irgalomról beszél Krisztus, amikor azt mondja: „Valahányszor megtettétek egynek ezek közül, ...nekem tettétek”?³⁵ Nemde a hegyi beszéd ezen szavai: „boldogok az irgalmas szívűek, mert ők majd irgalmat nyernek”³⁶ az egész evangéliumnak és a benne rejlő csodálatos cserének is összefoglalását adják, amely csere az üdvözítő terv egyszerű, érvényes s ugyanakkor „édes” törvénye? Nemde a hegyi beszéd ezen szavai, melyek mindjárt a kezdet kezdetén megmutatják az emberi szív képességeit – azt, hogy az emberekben megvan a képesség arra, hogy „irgalmas szívűek” legyenek –, szinte ugyanezen a módon Isten mélységes misztériumát is föltárják: az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek azt a kifürkészhetetlen kapcsolatát, melyben az igazságosságot átölelő szeretet utat nyit az irgalomnak, az igazságosság pedig az irgalom által kinyilvánítja a szeretet tökéletességét.

Mt 5,7

Az irgalmas szeretet gyakorlása kötelességünk

82. Jézus Krisztus nemcsak arról tanított, hogy az ember megtapasztalhatja Isten irgalmát, hanem azt is megparancsolta, hogy maga az ember mások felé „irgalommal legyen”: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat nyernek”.³⁷ E szavakban az Egyház egyszer felhívást hall az irgalomra, máskor az erőt meríti belőlük hozzá; s ha a boldogságok általában utat mutatnak a megtérés és az élet megjobbítása felé, az *irgalmasoknak ígért boldogság* kifejezetten ezt teszi. Az ember ugyanis annyira

³³ Mt 22,38

³⁴ Mt 5,7

³⁵ Mt 25,40

³⁶ Mt 5,7

³⁷ Mt 5,7

közeledik Isten irgalmas szeretetéhez, amennyire saját szívében irgalmassá formálódik a felebaráti szeretet.

vö. Mt 5,7

Krisztus nevében, Máriával és a szentekkel együtt imádkozunk
101. A megfeszített és föltámadt Jézus Krisztus nevében, az Ő messiási művének szellemében, mely az emberi nem történelmében mindenkor jelenlevő marad, fölemeljük szavunkat és imádságunkat, hogy a történelem jelen szakaszában ismét megmutatkozzék az a szeretet, mely az Atyában van a Fiú és a Szentlélek által; bizonyuljon a jelen világban is hatalmasabbnak minden rossznál; ti. hatalmasabbnak a bűnnél és a halálnál. Mária közbenjárásával könyörgünk, aki szüntelenül hirdette a „nemzedékről nemzedékre” szóló irgalmat. De imádságunkhoz mindazok közbenjárását is várjuk, akikben a hegyi beszéd szavai már valóra váltak: „Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalmat nyernek”.³⁸

Szent II. János Pál pápa: Redemptionis donum

II. János Pál pápa apostoli buzdítása a szerzetesi közösségekhez a megváltás 1950. évfordulója alkalmából 1983-84-ben tartott rendkívüli szentévből

Mt 5,3

Szegénység

12. A szegénységre vonatkozóan mennyire kifejezőek a második korintusi levél szavai, melyek gondosan összefoglalják mindazt, amit erről az evangéliumban hallunk! „Ismeritek a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmét, mert értetek *szegény lett, jóllehet gazdag volt*, hogy az Ő szegénysége által ti meggazdagodjatok.” (2Kor 8,9) E szavak értelmében a szegénység Jézus Krisztus megváltói kegyelmének belső struktúrájához tartozik. A szegénység nélkül érthetetlen az isteni ajándékozás misztériuma, melyben az ember részesült; ez az ajándékozás Jézus Krisztusban valósult meg. Az evangéliumban központi helyet foglal el a szegénység, a meghirdetett nyolc boldogság közül az első: „Boldogok a lélekben szegények” (Mt 5,3). Az evangéliumi szegénységben tárul föl az egész titok, „mely öröktől fogva el volt rejtve Istenben” (Ef 3,9). Csak akik ilyen módon szegények, csupán ők képesek bensőleg megérteni annak szegénységét, aki végtelenül gazdag. Krisztus szegénysége Isten *végtelen gazdagságát* rejti, sőt annak tévedhetetlen

³⁸ vö. Mt 5,7

bizonyossága. A gazdagság ugyanis, tudniillik maga az istenség, semmiféle teremtett jóban nem tud megfelelő módon megnyilvánulni. Kizárólag a szegénységben fejezheti ki magát, s ezért megfelelő módon csak a szegények, ti. a lélekben szegények érthetik meg. Köztük Krisztus, az Istenember az első, ő, „aki gazdag volt és szegénnyé lett”. Ő nemcsak tanítója, hanem hirdetője és keze annak a megváltó szegénységnek, mely megfelel Isten végtelen gazdagságának és kegyelme kimeríthetetlen erejének.

Ezért az is igaz – miként az Apostol mondja –, hogy „mi az ő szegénysége által váltunk gazdaggá”. A Mester ugyanis annak a szegénységnek a hirdetője, mely gazdagít. Éppen ezért mondta az evangéliumi ifjúnak: „...add el, amid van... oszd szét... és maradandó kincsed lesz a mennyben” (Mt 19,21; lásd Mk 10,21; Lk 18,22). E szavakban fölszólítás van: saját szegénységéből gazdagodjanak mások; e fölszólítás mélyén rejlik Isten végtelen gazdagságának bizonyossága, azé a gazdagságé, mely az emberlelkébe árasztott kegyelem titkában magában az emberben éppen a szegénység által forrást fakaszt, hogy mások gazdagodhassanak; e forrás nem vethető össze az anyagi javak semmiféle bőségével; e forrásból, miként Istentől, úgy árad a jó mások számára. Ez az ajándékozás valósul meg Krisztus misztériumában, aki „szegénységével gazdaggá tett minket”. Az evangélium lapjain látható, hogy e gazdagítás hogyan halad előre és éri el csúcspontját a húsvéti eseményben: Krisztus ugyanis, aki a kereszthalálban a legszegényebb, ugyanaz, aki föltámadása által az új élet teljességével mérhetetlenül gazdaggá tett minket.

Kedves testvérek és nővérek, ti, akik az evangéliumi fogadalom révén lélekben szegények vagytok, vállaljátok egész életetek folyamán *Krisztusnak ezt az üdvözítő szegénységét*: napról napra érlelődjék ez bennetek! „Elsősorban Isten országát és annak igazságát keressétek...” és a továbbiakat „mind megkapjátok hozzá” (Mt 6,33). Bárcsak bennetek és általatok beteljesednék a szegények, a lélekben szegények (lásd Mt 5,3) számára ígért evangéliumi boldogság! (lásd Lk 6,20)

Szent II. János Pál pápa: Christifideles laici

II. János Pál pápa szinódus utáni apostoli buzdítása a világi hívőknek az Egyházban és a világban betöltött hivatásáról és küldetéséről

Mt 5,9

Ellenségeskedés és béke

6. Végül emlékeztetnünk kell arra a jelenségre, amely jellegzetesen a mai emberiség: a történelemben talán még soha nem terhelte az emberiséget annyi és olyan mély konfliktus, mint manapság. Összetett jelenségről van szó; különbözik a gondolkodás és kezdeményezés törvényes pluralizmusától, s köre kiterjed a személyek, csoportok, társadalmi osztályok, nemzetek és nemzeti tömörülések szerencsétlen ellentéteire. Ez a szembenállás az erőszak formái, a terrorcselekmények és háborúk felé tart. Az emberiség bizonyos csoportjai ma is – de rendkívül nagy méretekben – meg akarván mutatni „mindenhatóságukat”, megújítják a „bábeli torony” építésének (vö. Ter 11,1-9) örült tapasztalatát, amiből csak tévelygés, harc, széthúzás és elnyomás származik. Ezért az emberi család tragikusan meghasonlik és megoszlik.

Másrészt azonban lehetetlen elfojtani az egyes emberek és népek vágyakozását az igazságosságban megvalósuló béke áldásai iránt. Az evangéliumi boldogság – „boldogok a békességszerzők” (Mt 5,9) – olyan hang, amely korunk emberéhez megújult értelemben szól; számos nemzet él, szenved és dolgozik azért, hogy a béke és az igazságosság eljöjjön. A személyek és csoportok *részvétele* a társadalom életében az az út, melyen ma egyre többen járnak, hogy a vágyott béke valóra váljon. Ezen az úton nagyszámú, önmagát serényen elkötelező világi hívővel találkozunk, akik társadalmi és politikai téren a legváltozatosabb intézményes formákban vagy önkéntesen még a legszegényebbek szolgálatára is szentelik magukat.

Mt 5,9

A politikai élet szereplői és címzettjei

42. A szeretetet, amely a személyt szereti és szolgálja, nem lehet elválasztani az igazságosságtól; a maga módján mindkettő a személy jogainak teljes elismerését követeli, akire az egész társadalom összes struktúrájával és intézményével rendelve van.³⁹

A világi Krisztus-hívők, annak érdekében, hogy – a már említett személynek és társadalomnak szóló szolgálat által – a világot keresztény szellemben átformálják, *semmi módon nem mondhatnak le a „politikai életben” történő részvételről*, vagyis arról a sokrétű és szerteágazó gazdasági, társadalmi, törvényhozói, adminisztratív és kulturális munkáról, melynek célja szerves és intézményes módon a közjóelőmozdítása. Amint a szinódusi atyák is többször megerősítették, mindenkinek és minden egyes személynek joga és kötelessége részt venni a politikai életben, bár ez különböző, egymást kölcsönösen kiegészítő formákban,

³⁹ Az igazságosság és az irgalmasság közötti kapcsolatáról vö. II. János Pál, *Dives in Misericordia* kezdetű enciklika, 12: AAS 72 (1980) 1215-1217.

fokozatokban, feladatokban és felelőségekben jut kifejezésre. Az egyéni törtetés, hatalomimádat, önzés, korrupció, melyeket gyakran hangoztatnak vádként a közügyekben tevékenykedő vagy képviselőiséget vállaló, az uralkodó osztályhoz tartozó, a különböző politikai pártokhoz csatlakozó emberekkel kapcsolatban, valamint az az igen elterjedt vélemény, ami a politikát az erkölcsi veszély szükségszerű helyének tekinti, semmiképpen sem igazolhatja a keresztények közügyekkel szembeni kételkedését vagy tartózkodását.

Ellenkezőleg, a II. Vatikáni Zsinat szavai rendkívül fontosak: „Az Egyház elismerésre és tiszteletre méltónak tartja azok munkáját, akik embertársaik szolgálatában az állam javának szentelik magukat és vállalják e tisztség terheit.”⁴⁰

A személy és a társadalom érdekeit szolgáló politika *alapvető ismérve a közjó keresésében rejlik*. Mindenki és minden egyes ember javáról van szó, arról az értékről, ami mind az egyes személyek, mind a társaságok részére rendelkezésre áll és biztosítva van. A *Gaudium et Spes* konstitúcióban a következő olvasható: „A politikai közösség tehát e közjó érdekében létezik, ebben rejlik teljes igazolása és értelme, és belőle meríti eredeti és sajátos jogát. A közjó pedig magában foglalja a társadalmi élet azon föltételeinek összességét, melyek között az emberek, a családok és közösségek a maguk tökéletességét könnyebben és teljesebben érhetik el.”⁴¹

Ezenkívül a személy és a társadalom érdekében végzett politikai tevékenység *állandó szabálya az igazságosság védelme és előmozdítása; igazságosságon értve azt az „erényt”, melyre mindenkit nevelni kell, és azt az erkölcsi „erőt”, mely föltételezvé a személyi méltóságot, segít minden közösséget és egyént jogainak és kötelességeinek érvényesítésében.*

A politikai hatalom gyakorlásában alapvető a *szolgálat szelleme*, mert a szükséges hozzáértés és hatékonyság mellett egyedül ez képes a politikusok tevékenységét „áttetszővé” és „tiszttá” tenni, amit egyébként a nép joggal megkövetel. Ez föltételezi a nyílt és következetes harcot bizonyos kísértések ellen, mint például a tisztességtelen eszközök és a hazugság igénybevétele; a közösség vagyonának jogtalan fölhasználása egyes személyek javára vagy párthívek megnyerése végett; a tömegtájékoztató eszközök kétértelmű vagy törvénytelen fölhasználása a hatalom megszerzése, megtartása vagy növelése érdekében.

A politikai tevékenységben elkötelezett világi Krisztus-hívők minden kétséget félretéve tartsák tiszteletben az evilági dolgok helyesen értett autonómiáját, amint azt a *Gaudium et Spes* konstitúcióban olvassuk: „Nagyon fontos, különösen a pluralista társadalomban, hogy helyesen lássák a politikai közösség és az Egyház viszonyát, s

⁴⁰ II. Vatikáni zsinat, *Gaudium et Spes* kezdetű pasztorális konstitúció az Egyházzal a mai világban, 75.

⁴¹ Uo., 74.

hogy világosan tegyenek különbséget aközött, amit a Krisztus-hívők egyéneként vagy közösségben mint keresztény lelkiismeretű állampolgárok a maguk nevében cselekszenek, és aközött, amit lelkipásztoraikkal együtt az Egyház nevében cselekszenek. Az Egyház, mely feladatánál és illetékességénél fogva semmiképpen sem keveredik össze a politikai közösséggel, s nem is kötődik semmiféle politikai rendszerhez, egyszerre jele és oltalma az emberi személy transzcendenciájának.”⁴² Ugyanakkor a világi Krisztus-hívőknek ma fokozott felelősségérzettel kell tanúságot tenniük a politikai tevékenységgel kapcsolatos értékekről: a szabadságról, igazságosságról, szolidaritásról, a közjóért vállalt hűség és ingyenes, odaadó munkáról, erkölcsi tisztaságról és a megkülönböztetett szeretetről a nyomorultak és elesettek iránt. Ez megköveteli, hogy a világi Krisztus-hívők mind nagyobb lelkesedéssel vegyenek részt az Egyház életében, és mind mélyebben ismerjék meg az Egyház szociális tanítását. Mindebben segíthetik és támogathatják őket a keresztény közösségek és pásztoraik közelsége.⁴³

Annak eszköze és módja, hogy egy igaz emberi gyarapodást célzó politika valóra válhasson, a *szolidaritás*; ez megkívánja mindenki – egyes polgárok, különböző csoportok, szakszervezetek, politikai pártok – aktív és felelős *részesedését* a politikai életben: mindannyian és egyenként a politikai élet címzettjei és szereplői vagyunk. Ezen a területen, amint már kifejtettük a *Sollicitudo rei socialis* kezdetű enciklikában, a szolidaritás „nem holmi szájalom és bizonytalan irgalmasság vagy felületes részvét annyi szenvedő ember iránt, hanem ellenkezőleg: *eltökélt akarat a közjó szolgálatára, állandó gondoskodás róla, azaz mindenkiről külön-külön és összességében, mert mindnyájan felelősek vagyunk egymásért.*”⁴⁴

Ezt a politikai szolidaritást az egyes nemzeteket és nemzetek szövetségeit fölülmúló tágasságban, „földrészekben” és a „világban” gondolkodva kell megvalósítani.

A szolidáris politikai tevékenység gyümölcse a *béke*, melyre mindenki vágyik, de amely még nem érett be. A világi Krisztus-hívők nem lehetnek közönyösek, idegenek vagy lusták mindazzal kapcsolatban, ami a békét tagadja vagy veszélyezteti: erőszak és háború, kínzások és terrorizmus, koncentrációs táborok, a politika militarizációja, fegyverkezési láz és a fegyverek fölhalmozása, nukleáris fegyverek fenyegetése. Ezzel szemben mint Jézus Krisztus tanítványainak – aki „a béke Fejedelme” (Iz 9,5) és „a mi békénk” (Ef 2,14) – „békességes szerzőknek” (Mt 5,9) kell lenniük, mind a

⁴² Uo., 76.

⁴³ Propositio 28.

⁴⁴ II. János Pál, *Sollicitudo Rei Socialis* kezdetű enciklika, 38: AAS 80 (1988) 565-566.

szív megtérése által, mind az igazság, a szabadság, az igazságosság, a szeretet érdekében végzett munkálkodásukkal, melyek a béke elengedhetetlen alapjai.⁴⁵

A világi Krisztus-hívók működjenek együtt mindazokkal, akik őszintén keresik a békét, használják föl az erre rendelt közösségeket, nemzeti és nemzetközi intézményeket. Segítsék azt az elmélyült nevelői munkát, melynek célja, hogy gyökereiben kiirtsa az önzés, gyűlölet, bosszú, ellenségeskedés jelenleg uralkodó „kultúráját”, és minden szinten elősegítse a szolidaritás kultúrájának növekedését. Ez a szolidaritás ugyanis „a béke és a fejlődés útja”.⁴⁶ A szinódusi atyák ebből a nézőpontból szólították föl a keresztényeket, hogy vessék el az erőszak elfogadhatatlan formáit, segítsék a béke és a párbeszéd megnyilvánulásait, végül pedig dolgozzanak azért, hogy igazságos társadalmi és nemzetközi rend valósuljon meg.⁴⁷

Szent II. János Pál pápa: Redemptoris missio

II. János Pál pápa enciklikája a minden időre érvényes missziós megbízatásról

vö. Mt 5,1-12

91. Ezért buzdítom a fiatal közösségek és egyházak megkeresztelt fiait és leányait. Napjainkban ti vagytok ennek a kétezer éves Egyháznak a reménysége. Minthogy fiatalok vagytok a hitben, követnetek kell az első keresztényeket. Lelkesedést és bátorságot kell sugároznotok Isten és a felebarát iránti önzetlen odaadástokkal; egyszóval az életszentség útján kell járnotok. Csak így lehetek Isten jele a világban és éleszthetitek fel országaitokban az ősegyház missziós lendületét. És még az idősebb egyházak számára is kovásszá váltok.

A misszionáriusok pedig fontolják meg azt a szentséget, amelyet hivatásuk ajándéka megkövetel tőlük. Minden egyes napon újuljanak meg lélekben, és a legújabb követelményeknek megfelelően bővítsék teológiai és lelkipásztori ismereteiket. A misszionáriusnak szüksége van a „szemlélődésre”. A különböző problémákra Isten szavának fényében, a személyes és a közösségi imában keressék a választ. Amikor a legfontosabb nem keresztény hagyományok képviselőivel találkoztam, különösen Ázsiában, megerősödtem abban a meggyőződésben, hogy a missziók jövője leginkább a kontemplációtól függ. Ha a misszionárius nem tud szemlélődni, nem tudja Krisztust hitelesen hirdetni. Ő az Isten megtapasztalásának tanúja, és neki is el

⁴⁵ vö. XXIII. János, Pacem in Terris kezdetű enciklika, 38: AAS 55 (1963) 265-266.

⁴⁶ II. János Pál, Sollicitudo Rei Socialis kezdetű enciklika, 39: 'AAS 80 (1988) 568.

⁴⁷ vö. Propositio 26.

kell tudnia mondani az apostolokkal: „Amit láttunk és hallottunk, azt nektek is hirdetjük: az élet Igéjét” (1Jn 1,1-3).

A misszionárius a nyolc boldogság embere. Jézus oktatja a Tizenkettőt, mielőtt az Evangélium hirdetésére küldené őket. Feltárja nekik a misszió útját: szegénység, szelídség, a szenvedés és üldöztetés elfogadása, az igazság utáni vágy, a béke és a szeretet. Mindez a boldogságok megvalósulása az apostoli életben (vö. Mt 5,1-12). A boldogságok megélésében a misszionárius megtapasztalja, életével pedig bizonyítja, hogy Isten országa már elérkezett, és hogy ő azt már elfogadta. Minden igaz missziós élet lényeges ismertetőjele a benső öröm, amely a hitből fakad. Egy zaklatott és oly sok nehézséggel terhelt világban, amely a dolgok pesszimista értelmezésére hajlik, az „örömhír” hirdetőjének olyan embernek kell lennie, aki Krisztusban már megtalálta a szilárd reményt.

Szent II. János Pál pápa: Pastores dabo vobis

II. János Pál pápa szinódus utáni apostoli buzdítása a püspökökhöz, a papokhoz és az egész katolikus egyház minden hívőjéhez a papképzésről korunk körülményei között

vö. Mt 5,1-12

27. „Az Úr Lelke rajtam” (Lk 4,18). Az ordo szentsége által kiáradó Szentlélek az életszentség forrása és felhívás az életszentségre, nemcsak azért, mert a papot Krisztushoz, a Főhöz és Pásztorhoz teszi hasonlóvá és prófétai, papi és királyi küldetéssel ruhazza föl, melyet Krisztus nevében és személyében kell teljesítenie; hanem azért is mert mindennapi életét olyan ajándékokkal, erényekkel, elvárásokkal és indításokkal eleveníti és lelkesíti, melyeknek összefoglalása a *pásztori szeretet*. E pásztori szeretet egységesítő erő, mely egybefogja az evangéliumi értékeket és erényeket, ugyanakkor előrelendít a keresztény tökéletesség felé vezető úton.⁴⁸

Az evangéliumi radikalizmus kivétel nélkül minden keresztény felé alapvető igény, és senki sem hagyhatja figyelmen kívül, mert Attól származik, aki fölszólított a maga követésére egy olyan közelebbi kapcsolatban, melyet a Szentlélek hoz létre (vö. Mt 8,18; 10,37; Mk 8,34-38; 10,17-21; Lk 9,57). Ez az igény a papokra is vonatkozik, s nemcsak azért, mert ők is az Egyházban *vannak*, hanem mert *előljárók* az Egyházban, hiszen Krisztushoz a Főhöz és Pásztorhoz hasonlók, s az ordo szentsége révén küldetésük van a szolgálatra és megkapták a pásztori szeretetet. Ebben az

⁴⁸ vö. LG 42

evangéliumi radikalizmusban a pap pásztori szolgálatához és lelki életéhez szükséges erények és etikai elvárások sokasága foglaltatik benne, például a hit, az alázat Isten misztériuma iránt, megbocsátás, okosság. Fokozottan hozzátartoznak azok az evangéliumi tanácsok, melyeket Jézus a Hegyi Beszédben mondott (vö. Mt 5,1-12), s közülük is kiemelkedik három, egymással összefüggő tanács: a *szegénység*, a *tisztaság* és az *engedelmesség*.⁴⁹ A pap arra hivatott, hogy mindezeket gyakorolja oly módon, olyan eredetiséggel és céllal, ami papi mivoltából következik és azt kifejezi.

Szent II. János Pál pápa: Veritatis splendor

II. János Pál pápa enciklikája a Katolikus Egyház minden püspökének az Egyház erkölcsstanának

néhány alapvető kérdéséről

vö. Mt 5-7. f.

12. A jót kereső kérdésre egyedül Isten tud válaszolni, mert Ő a Jó. Isten azonban már választ adott erre a kérdésre: válaszolt azáltal, hogy *megteremtette az embert*, s bölcsességgel és szeretettel céljára *rendelte* a szívébe írt törvény (vö. Róm 2,15) a „természetes törvény” által.

Ez a törvény „nem más, mint az értelemnek Istentől belénk árasztott fénye. Ennek köszönhetően ismerjük meg, mit kell tennünk és mit kell kerülnünk. Ezt a világgosságot és ezt a törvényt Isten a teremtésben adta az embernek.”⁵⁰ Később ezt tette Izrael történetében, különösen a „tíz szó”, más szóval a *sinai parancsolatok* átadásával, melyek révén megalapozta a szövetség népének létét.(vö. Kiv 24) E népet meghívta, hogy „tulajdona legyen az összes népek között”, „szent nemzet” legyen (uo. 19,56), mely fölragyogtatja az Ő szentségét a nemzetek között (Bölcs 18,4; Ez 20,41). A Tízparancsolat ajándéka az *Új Szövetség* ígérete és jele, amelyben a törvény majd újra és véglegesen beiratik az emberi szívbe (vö. Jer 31,31-34), elfoglalván a bűn törvényének helyét, mely elcsúfította a szívet (vö. Jer 17,1). Akkor majd „új szív” adatik, hogy „új lélek”, Isten Lelke lakjék benne (vö. Ez 36,24-28).⁵¹

Ezért a súlyos – „egy valaki jó” – kijelentés után, Jézus így felel az ifjúnak: „Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsolatokat.” (Mt 19,17)

⁴⁹ 9. javaslat

⁵⁰ Aquinói Szent Tamás: *Opuscula theologica* II: 1129 (In duo praecepta caritatis et in decem legis praecepta. Prologus.). Torino, 1954.; Vö. *Summa Theologiae* I-II, 91, 2; A Katolikus Egyház Katekizmusa, 1955. p.

⁵¹ PG 90: 723 (Maximus Confessor: *Quaestiones ad Thalassium*, 64.).

Ezzel Jézus kijelenti, hogy szoros összefüggés van az örök élet és az Isten parancsai iránti engedelmesség között: Isten parancsolatai mutatják az élet útját az embernek, és elvezetik az életre. Jézus, az új Mózes újra megajándékozta az embereket a Tízparancsolat törvényeivel; véglegesen megerősíti, s mint az üdvösség útját és föltételét adja elénk őket. *A parancs ígérethez kötődik:* az Ószövetségben az ígéret tárgya egy olyan föld birtoklása, ahol a nép szabadon és igazságban élhet (vö. MTörv 6,20-25); az Új Szövetségben az ígéret tárgya a „Mennyek országa”, amint azt Jézus a Hegyi beszéd elején mondja – abban a beszédben, amely az „új törvény” bőségesebb és teljesebb megfogalmazása (vö. Mt 5-7. f.), nyilvánvaló összefüggésben a Tízparancsolattal, melyet Isten a Sinai hegyen adott át Mózesnek. Ugyancsak a mennyek országára utal az „örök élet”, mely részesedés Isten életében: tökéletesen csak a halál után valósul meg, de a hitben már most az igazság fénye, az élet értelmének forrása, Krisztus követésében a megkezdett beteljesedés. Jézus ugyanis a gazdag ifjúval való találkozás után mondja tanítványainak: „Mindaz, aki elhagyta otthonát, fivéreit és nővéreit, atyját és anyját, gyermekeit és földjét az én nevemért, százannyit kap és birtokolni fogja az örök életet.” (Mt 19,29)

Mt 5,3

16. A parancsolatokról adott válasz az ifjúnak nem elegendő: „Ezeket mind megtartottam; *mi hiányzik még nekem?*” (Mt 19,20) Nem könnyű jó lelkiismerettel kijelenteni: „Ezeket mind megtartottam” – ha az ember igazán fölfogja Isten törvényének követelményeit. S ha mégis ilyen választ adhatott, ha gyermekkorától fogva komolyan és nagylelkűen követte az erkölcsi eszményt, a gazdag ifjú tudja, hogy még messze van a céltól: Jézus személye előtt észreveszi, hogy valami még hiányzik neki. És Jézus ennek az elégtelenségnek a tudatához fordul utolsó válaszában: *a parancsok legalista értelmezését meghaladó teljesség utáni vágyat* megszólítva hívja a jó Mester az ifjút, hogy lépjen a *tökéletesség útjára*: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid van, és add a szegényeknek, és kincsed lesz a mennyben; aztán jöjj és kövess engem.” (Mt 19,21)

Miként Jézus válaszának előző részét, úgy ezt is az evangélium erkölcsi üzenetének, s különösen a hegyi beszéd boldogságainak összefüggésében kell olvasni és értelmezni. Mert az első boldogság éppen a szegényeké, a „lelki szegényeké”, ahogy Szent Máté mondja (5,3), vagyis az alázatosaké.

Ebből a szempontból mondható, hogy a nyolc boldogság is benne van a válaszban, melyet Jézus az ifjú „Mi jót kell tennem, hogy örök életem legyen?” kérdésére adott.

A boldogságok mindegyike ugyanis más-más szempontból éppen azt a „jót” ígéri, mely megnyitja az embert az örök élet számára, sőt, amely maga az örök élet.

A *boldogságok* igazában nem cselekvési szabályok, hanem habitusokról és az emberi lét alapvető érzületéről (az erényekről, ford. megj.) beszélnek, ezért *nem vágnak egybe pontosan a parancsolatokkal*. Másrészt azonban *nem idegenek és nem választhatók el egymástól a boldogságok és a parancsolatok*: mindkettő a jóra, az örök életre vonatkozik. A hegyi beszéd a boldogságok meghirdetésével kezdődik, de vannak benne utalások a parancsolatokra is (vö. Mt 5,20-48). Ugyanakkor ez a beszéd mutatja a parancsolatok irányát és nyitottságát a tökéletesség felé, mely a boldogságok sajátja. Mi több, a boldogságok *ígéret*ek, melyekből közvetett formában előírások is következnek az erkölcsi élet számára. Eredeti mélységükben *Krisztus önarcképe* rajzolódik ki bennük, s éppen ezért *fölhívások az Ő követésére, s a vele való életközösségre*.⁵²

Szent II. János Pál pápa: Vita consecrata

II. János Pál pápa szinodus utáni apostoli buzdítása a püspökökhöz és papokhoz a szerzetesrendekhez és szerzetesi kongregációkhoz, az apostoli élet társaságaihoz, a világi intézményekhez és minden hívőhöz az Istennek szentelt életről és annak küldetéséről az Egyházban és a világban

vö. Mt 5,6

Hűség a karizmához

36. Az Istennek szentelt életben az életszentség gyarapodása tekintetében van Krisztus-követésének és a Krisztus iránti szeretetnek néhány pontja, melyeket érdemes ma külön is kiemelni.

Elsőként mutatkozik az *alapítási karizmához* és minden intézmény karizmájából következő lelki örökséghez való *hűség*. Épp az alapítók és alapítónők sugallatához – a Szentlélek ajándékához – való hűségben fedezhetők föl könnyebben és élhetőek meg újra intenzívebben az Istennek szentelt élet lényeges elemei.

Minden karizmának ugyanis jelentkezésekor hármas irányultsága van: elsősorban az *Atyára* irányul, kinek akaratát teljesíteni igyekszik szerető lélekkel a szüntelen megtérés által, melyben az engedelmesség az igaz szabadság forrása, a tisztaság a semmiféle véges szeretettel meg nem elégedő szív szándékát mutatja, a szegénység

⁵² A Katolikus Egyház Katekizmusa, 1717. p.

pedig azt az igazságra való éhezést és szomjazást táplálja, melynek csillapítását Isten megígérte (vö. Mt 5,6). Ebből a szempontból az egyes intézmények karizmája serkenti az Istennek szentelt személyt arra, hogy egészen Istenhez tartozzon, csak Istennel vagy Istenről beszéljen – ahogy ezt Szent Domonkosról mondják⁵³ –, hogy megízlelhessen, milyen jóságos az Úr minden körülmények között (vö. Zsolt 34,9).

Az Istennek szentelt élet karizmái a *Fiúra* is irányulnak és elvezetnek a Vele megélt bensőséges és derűs életközösségre, mégpedig Isten és a felebarátok serény szolgálatának iskolájában. „A fokozatosan Krisztuséhoz hasonlóvá vált tekintet így megtanulja, hogy elszakadjon a külsőségektől, az érzékek viharaitól, azaz mindentől, ami akadályozza az embert abban, hogy könnyen és készségesen engedje megragadni magát a Lélektől,”⁵⁴ és készséges arra, hogy Krisztussal vállalja a küldetést, Vele fáradozzon és szenvedjen országának terjesztéséért.

Végül minden karizma sajátosan a *Szentlélekre* irányul, mert az érintettektől – mind a személyes lelki élet útján, mind a közösségi életben, mind az apostoli tevékenységben – megkívánja, hogy engedjék magukat elvezetni és megerősíteni arra a szolgálatkészségre, melynek egy hiteles keresztény minden döntését indítania kell.

E hármasság irányultság a különböző életformák sajátos vonásai mellett minden alapítási karizmában megmutatkozik annak következtében, hogy e karizmában „a lélek mélyesleges vágya uralkodik a Krisztussal való azonosulásra, hogy misztériumáról bizonyos szempontból tanúságot tegyen”;⁵⁵ s ennek testet kell öltetnie és ki kell bontakoznia az intézmény hiteles hagyományában a regulák, konstitúciók és statútumok szerint.⁵⁶

vö. Mt 5,3.8

A klauzúrában élő apácák

59. Különleges figyelmet érdemel a nők kolostori élete és a klauzúrában élő nővér a nagyrabecsülés miatt, mellyel a keresztény közösség a menyasszony Egyház mindenek fölött szeretett Urával való kizárólagos egyesülését jelző életforma iránt viseltetik. A klauzúrában élő nővérek élete – akik elsősorban imádságnak, aszkézisnek és a lelki életben való szüntelen tökéletesedésnek szentelik magukat – valójában „nem más mint a mennyei Jeruzsálem felé törekvés, az eszkatologikus

⁵³ vö. Monumenta Ordinis Praedicatorum historica 16:30. (Libellus de principiis Ordinis Praedicatorum. Acta Canonizationis S. Dominici)

⁵⁴ II. János Pál pápa Orientale lumen apostoli levele, 12.

⁵⁵ AAS 70:500. (Mutuae relationes 51.)

⁵⁶ vö. 26. javaslat.

Egyház elővételezése, vágyódás az Úr birtoklására és színelátására.”⁵⁷ Ezen egyházi hivatás és küldetés fényében a klauzúra megfelel az Úrral való lét minden mással szemben elsőbbséget élvező igényének. Azáltal, hogy az élet helyéül a tér egy jól körülhatárolt részét választják, a nővérek a klauzúrában Krisztus mélységes alázatában részesülnek egy radikális szegénység által, mely nem csupán dolgokról mond le, hanem a „térről”, a kapcsolatokról és sok más teremtett értékről is.

A „test” elajándékozásának ez a különleges módja egyre inkább bevezeti őket az Eucharisztia misztériumába. Jézussal együtt följárlják magukat a világ üdvösségéért. Az áldozaton és engesztelésen túl odaadásukból – részesedvén a szeretett Fiú hálaadásában – hálaadás is lesz az Atya iránt.

E szellemi feszültségben gyökerező klauzúra nem csupán nagyon értékes aszketikus eszköz, hanem mód és lehetőség *Krisztus húsvétjának megélésére is*.⁵⁸ A „halál” megtapasztalásából lesz a klauzúra az élet túlradása, mert örömmel hirdeti és prófétai módon elővételezi azt az egyes embereknek és az emberiség egészének fölkinált lehetőséget, hogy egyedül Istennek éljenek Jézus Krisztusban (vö. *Róm 6,11*). A klauzúra a *szívnek arra a cellájára* utal, ahol mindenkinek meg kell élnie az Úrral való egységet. Az ajándékként fogadott és a szeretet szabad válaszaként vállalt klauzúra az Istennel és a testvérekkel való lelki közösség helye, ahol a tér és a kapcsolatok korlátozása az evangéliumi tanácsok elmélyítését szolgálja (vö. *Jn 13,34; Mt 5,3.8*).

A klauzúras közösségek, mint hegyre épített városok és a tartóra helyezett mécsesek (vö. *Mt 5,14--15*), életük minden egyszerűsége ellenére *láthatóvá teszik a célt*, mely felé az egész, „minden erejével tevékeny és mégis szemlélődő”⁵⁹ egyházi közösség az időben tart, és tekintetét a mindenség Krisztusban történő teljes megújulására függeszti, amikor az Egyház Vőlegényével egyesülve dicsőségesen jelenik majd meg (vö. *Kol 3,1--4*),⁶⁰ és Krisztus „miután megsemmisített minden felsőbbiséget, hatalmat és erőt, átadja az uralmat Istennek, az Atyának..., hogy Isten legyen minden mindenben”. (*1Kor 15, 24.28*)

Ezért hálámat fejezem ki ezeknek a szeretett nővéreknek, és buzdítom őket, hogy karizmájuknak megfelelően maradjanak hűségesek a klauzúras élethez. Példájuk

⁵⁷ AAS 61:685. (A Szerzetesek és Világi Intézmények Kongregációjának Venite seorsum instrukciója, V. 1969. augusztus 15-én.)

⁵⁸ Ua. I.

⁵⁹ SC2.

⁶⁰ LG 6.

következtében ez az életforma állandóan sok hivatást számlál, akiket az önmagát a szemlélődésben teljesen Istennek adó „menyasszonyság” radikalitása vonz. A minden tevékenységnél értékesebb, tiszta szeretetet kifejező szemlélődő életnek rendkívüli apostoli és missziós hatása van.⁶¹

A szinódusi atyák nagy elismerésüket fejezték ki a klauzúras élet értéke iránt, s megvizsgálták a klauzúra fegyelmeire vonatkozó, itt-ott fölmerülő kérdéseket. A szinódus utalásai e témára, s főként a kívánság, hogy a főbb elöljárónóknak nagyobb hatásköre legyen a klauzúra jogos és súlyos okból fakadó megszüntetésére⁶² további megfontolás tárgya lesz a II. Vatikáni Zsinattal megkezdődött megújulás folytatásaként.⁶³ Így a különböző fokozatú és módozatú klauzúra – a pápai klauzúrától a szabályzatnak megfelelően át a monasztikus klauzúráig – jobban meg fog felelni a szemlélődő intézmények sajátosságainak és a kolostori hagyományoknak.

Továbbá – miként a szinódus hangsúlyozta – támogatni kell a kolostorok közti szövetségeket és egyesüléseket, amint azt már XII. Pius pápa és a II. Vatikáni Zsinat is ajánlotta,⁶⁴ főként olyan helyeken, ahol a szemlélődő élet támogatására a hatékony összehangolásnak és segítségnyújtásnak más lehetősége nincs. A kolostorok jogos autonómiáját tiszteletben tartva az ilyen szerveződések hatékonyan tudnak segíteni a közös problémák megoldásában, mint például a megfelelő megújulás, az alap- és a folyamatos továbbképzés, a kölcsönös gazdasági segítségnyújtás, vagy a kolostorok újjászervezése.

Szent II. János Pál pápa: Pastores gregis

II. János Pál pápa apostoli buzdítása a püspökről, aki Jézus Krisztus evangéliumának szolgája, hogy a világ remélni tudjon

vö. Mt 5,10

„Az összes egyházak gondja” (2Kor 11,28)

55. A korintusi keresztényeknek írva a második levelét, Pál apostol fölidézi mindazt, amit az evangéliumért elszenvedett: „Sokszor voltam vándorúton, veszélyben

⁶¹ vö. Keresztes Szent János: Cántico espiritual, 29,1.

⁶² vö. CIC 667.4.§; 22, 4. javaslat.

⁶³ vö. VI. Pál: Ecclesiae Sanctae motu proprio II, 30–31; PC 7,16. Venite seorsum VI.

⁶⁴ Vö. AAS 43:18. (XII. Pius: Sponsa Christi apostol konstitúció, 1950. november 21.); PC 22.

forogtam folyóvizeken, veszélyben rablók miatt, veszélyben népem körében, veszélyben a pogányok között; veszélyben a városokban, veszélyben a pusztaságban; veszélyben a tengeren, veszélyben az áltestvérek között. Fáradoztam és gyötrődtem, sokat virrasztottam, éheztem és szomjaztam, sőt koplaltam, fagyoskodtam és nem volt mit fölvennem. Nem tekintve az egyebeket, naponként a zaklatásokat, az összes egyház rám nehezedő gondját.” (2Kor 11,26–28.)

A végkövetkeztetés, ahová eljut, egy szenvedélyes kérdés: „Ki gyöngé, hogy én ne volnék gyöngé? Ki botránkozik meg, hogy én ne égnék?” (11,29). Ugyanez a kérdés hangzik el minden püspök lelkiismerete felé, amennyiben a püspöki kollégium tagja.

Kifejezetten erre emlékeztet a II. Vatikáni Zsinat, amikor tanítja, hogy minden püspök, amennyiben a püspöki kollégium tagja és az apostolok törvényes utóda, Krisztus alapítása és parancsa szerint köteles kiterjeszteni gondoskodását az egész Egyházra.

Minden püspök tartozik ugyanis erősíteni és megvédeni a hit egységét és az egész Egyház közös fegyelmét; nevelni a híveket Krisztus egész misztikus testének szeretetére, külön is gondolva a szegény, szenvedő és az igazságért üldözött tagokra (vö. Mt 5,10); végül támogatni az Egyház közös ügyeit, főleg pedig azt a célkitűzést, hogy a hit növekedjék és a teljes igazság fénye minden embernek fölragyogjon. De kétségtelen, ha jól vezetik saját Egyházukat mint az egyetemes Egyház egy részét, nagyban szolgálják az egész misztikus test javát, mely a részegyházak teste is.⁶⁵

Így adódik, hogy minden püspök egyidejűleg van kapcsolatban a saját részegyházával és az egyetemes Egyházzal. Ugyanis ugyanaz a püspök, aki az egység látható elve és alapja a saját részegyházában, a részegyháza és az egyetemes Egyház közötti egyházi közösség látható összekötője is. Azért az összes püspökök szerte a világon, szétszórtan székhelyükön élve, de mindig őrizve a hierarchikus közösséget a püspöki kollégium fejével és magával a kollégiummal, megvalósítják és kifejezik az Egyház katolicitását, s ugyanakkor megadják a saját részegyházuknak a katolikus jelleget. Így minden püspök mintegy összekötő kapocs saját részegyháza és az egyetemes Egyház között, és látható tanúja Krisztus egyetlen Egyháza jelenlétének a saját részegyházában. Az egyházak közösségében tehát a püspök megjeleníti a saját részegyházát és benne az egyházak közösségét. A püspöki szolgálat révén ugyanis a

⁶⁵ Lumen gentium 23.

részegyházak részesülnek az Egy-Szent teljességében, s közben ez, épp az ő szolgálatuk révén, megjelenik minden részegyházban.⁶⁶

A püspöki szolgálat egyetemes dimenziója akkor valósul és nyilvánul meg teljesen, amikor az összes püspök, hierarchikus közösségben a római pápával, kollégiumként jár el. Ünnepeles összejövetelük egyetemes zsinaton vagy a világon szétszórta, de mindig hierarchikus közösségben a római pápával együtt, az apostolok kollégiumának folytatását jelenti.⁶⁷ Azonban más formákban is együttműködnek az összes püspökök egymás közt is, a római pápával is az egész Egyház javára, elsősorban azért, hogy az evangéliumot az egész földkerekségen hirdessék, és szembe tudjanak nézni a részegyházakat gyötrő problémákkal. Ugyanakkor Péter utóda szolgálatának gyakorlása az egész Egyház és minden részegyház javára, mint ahogy a püspöki kollégium tevékenysége is, hatékony segítség ahhoz, hogy az egyes megyéspüspökök gondjaira bízott részegyházakban megmaradjon a hit egysége és az egész Egyház közös fegyelme. Péter székében a püspökök egyenként is, kollégiumként is, a közösség és a hit egységének örök és látható elvét és alapját találják meg.⁶⁸

Mt 5,9

A püspök az igazságosság és a béke szerzője

67. A misszió témakörében a Szinódusi atyák a püspököt úgy mutatták be, mint az igazságosság prófétáját. Az erősek háborúja a gyengék ellen, ma még inkább, mint korábban, mély szakadékot vágott a gazdagok és a szegények közé. Megszámlálhatatlan a szegények serege! Egy igazságtalan, nagy szerkezeti különbségekkel működő gazdasági rendszerben a társadalom peremére sodródottak helyzete napról napra rosszabb. A világ nagyon sok helyén éhínség, másutt túltermelés van. Ennek a drámai hasadásnak elsősorban a szegények, a fiatalok, a menekültek az áldozatai. Sokfelé a nők személyi méltósága is sérül, mert a hedonista és materialista kultúra áldozataivá válnak.

Ezen igazságtalan helyzetek láttán – sokszor olyan helyzetekben, melyek elkerülhetetlenül kaput tárnak a konfliktusok és a halál előtt – a püspök az Isten

⁶⁶ vö. VI. Pál pápa: Beszéd a II. Vatikáni Zsinat harmadik ülészakájának megnyitáskor (1964. IX. 14.): AAS 56 (1964), 813; Hittani Kongregáció: *Communio* notio levél (1992. V. 28.), 9. 11-14: AAS 85 (1993), 843-845.

⁶⁷ vö. *Lumen gentium* 22; CIC 337.k.; 749.k. 2. §; CCEO 50.k.; 597.k. 2. §.

⁶⁸ vö. *Lumen gentium* 23.

képére és hasonlatosságára teremtett ember jogainak a védelmezője. Hirdeti az Egyház erkölcsi tanítását az élet védelméről fogantatásától egészen természetes befejezéséig; hirdeti az Egyház evangéliumon alapuló szociális tanítását is, és szíven viseli a gyengék védelmét, hangja lesz azoknak, akiknek nincs szava jogaik érvényesítésére. Kétségtelen, hogy az Egyház szociális tanítása képes fölébreszteni a reményt a legnehezebb helyzetekben is, mert ha nincs reményük a szegényeknek, hamarosan senkinek, a gazdagoknak sem lesz reményük.

A püspökök nagyon határozottan elítélték a terrorizmust és népiirtást, s fölemelték szavukat azok mellett, akik sírnak az igazságtalanságok miatt, akiket üldöznek, akik munka nélkül vannak, valamint a súlyosan zaklatott gyermekek védelmében. Miként a szent Egyház az Istennel való benső egység és az egész emberi nem egységének szentsége a világban,⁶⁹ úgy a püspök is a szegények védelmezője és atyja, az igazságosság és az emberi jogok szorgalmazója, a remény hordozója.⁷⁰

A Szinódusi atyák szava az én szavammal együtt világos és erős. „Nem vehettük hallatlanba a Szinódus folyamán sok más kollektív dráma visszhangját (...) Változás zajlik az erkölcsi rendben (...) Bizonyos helyi bajok, melyekkel sokáig nem foglalkoztak a kellő mértékben, egész népeket sodorhatnak kétségbeesésbe. Hallgathatunk-e az éhség és nyomor drámája láttán egy olyan korszakban, amikor az emberiségnek soha nem látott módon kezében vannak az eszközök az egyenlő elosztáshoz? Nem tehetjük meg, hogy ki ne fejezzük szolidaritásunkat a menekültekkel és emigránsokkal, akik háborúk, politikai elnyomás vagy gazdasági diszkrimináció következtében kénytelenek voltak elhagyni szülőföldjüket, hogy munkát és békességet találjanak. A malária pusztítása, az AIDS terjedése, az analfabétizmus, gyermekek és utcán tengődő fiatalok jövőnélkülisége, a nők kizsákmányolása, a pornográfia, a türelmetlenség, a vallás fölhasználása erőszakos célokra, a drog- és fegyverkereskedelem: és a felsorolás még mindig nem teljes! És mégis, mindezen nehézségek közepette az alázatosak fölemelik a fejüket. Az Úr látja és megsegíti őket: „A nyomorultak elnyomására és a szegények jajsavára válaszul én fölkelek, mondja az Úr” (Zsolt 12[11],6).⁷¹

Az imént vázolt drámai képhez nyilvánvalóan hozzátartozik a fölhívás a békére és a béke melletti elkötelezettség. Az elmúlt századból és évezredből örökölt háborús

⁶⁹ vö. Lumen gentium 1

⁷⁰ vö. Javaslatok 54-55

⁷¹ X. Rendes Püspöki Szinódus általános ülése: Üzenet (2001. X. 25.), 10-11: L'Osservatore Romano, 2001. X.27

tűzfészek továbbra is izzanak. Nem hiányoznak a helyi konfliktusok sem, súlyos súrlódásokkal kultúrák és nemzetiségek között. És hogyan hallgathatnánk el a vallási fundamentalizmust, ami mindig ellensége a dialógusnak és a békének? Sokfelé olyan a Föld, mint egy puskaporos hordó, amely bármelyik pillanatban fölrobbanhat és mérhetetlen fájdalmat okozhat az emberiség családjának.

Az Egyház ebben a helyzetben is folytatja Krisztus békéjének hirdetését, aki a hegyi beszédben boldognak mondta a „békességszerzőket” (Mt 5,9). A békéért egyetemesen felelősek vagyunk, és e felelőség a mindennapok apró cselekedeteiben valósul meg. A béke várja a maga prófétáit és művészeit, akik nem hiányozhatnak az egyházi közösségből sem, amelynek a püspök a pásztor. A püspök Jézus példáját követve – aki azért jött, hogy szabadulást hirdessen a raboknak és meghirdesse az Úr kedves esztendejét (vö. Lk 4,16-21) – mindig kész arra, hogy megmutassa: a keresztény remény szorosan összefügg az ember és a társadalom integrális fejlődésével, ahogy ezt az Egyház szociális tanítása hirdeti.

Az esetleges és sajnos nem ritka fegyveres összecsapások idején a püspöknek akkor is, amikor sürgeti népét jogainak érvényesítésére, mindig képviselnie kell azt, hogy egy kereszténynek minden esetben kerülnie kell a bosszút és nyitottnak kell lennie a megbocsátásra és a szeretetre az ellenség iránt.⁷² Az igazságosság ugyanis lehetetlen megbocsátás nélkül. Bármilyen nehéz is elfogadni, minden értelmes ember számára nyilvánvaló: igazi béke csak a megbocsátás által válik lehetségessé.⁷³

XVI. Benedek pápa: Verbum domini

XVI. Benedek pápa Szinódus utáni apostoli buzdítása Isten szaváról az egyház életében és küldetésében a püspököknek, a klérusnak, az Istennek szentelt személyeknek és a laikus hívőknek

vö. Mt 5,11

98. A tanúságtétel és a Szó ezen körkörös összefüggésében értjük meg VI. Pál pápa *Evangelii nuntiandi* buzdításában adott tanítását. A felelőségünk nem csak arra terjed ki, hogy a világgal közösen vallott értékeket terjesszünk; el kell jutnunk Isten Szavának kifejezett hirdetésére. Csak így maradunk hűségesek Krisztus parancsához: „ A Jó Hírt, amelyet először az Élet tanúságtétele mutatott be, előbb-utóbb az Élet

⁷² vö. Javaslat 55

⁷³ vö. II. János Pál pápa: Üzenet a béke világnapjára, 2002. I.1-re. (2001. XII. 8.), 8: AAS 94 (2002), 137

Igéje hirdetésének kell követnie. Addig nem lehet szó teljes értékű evangelizációról, amíg nem hirdetjük a názáreti Jézusnak, Isten Fiának nevét, tanítását, életét, ígéreteit, Országát és annak igazságait.”⁷⁴

A keresztények kezdettől fogva nagyon tudatában voltak annak, hogy Isten Szavának hirdetése megköveteli az élet e tanúságtételét. Krisztus maga a hűség és igaz tanú (vö. Jel 1,5; 3,14), az igazság tanúja (vö. Jn 18,37). Ezzel kapcsolatban szeretnék hivatkozni arra a sok-sok tanúságtételre, melyeket a Szinódusi ülések idején hallhattunk. Mélyen megindítóak voltak azok beszámolóí, akik keresztényellenes országokban vagy kifejezetten üldözésses szituációkban is meg tudták élni a hitüket, és ragyogó tanúságot tudtak tenni az evangéliumról. Mindez ne keltsen bennünk félelmet. Maga Jézus mondta a tanítványainak: „Nem nagyobb a szolga uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.” (Jn 15,20.) Szeretném ezért az egész Egyházzal együtt a dicséret himnuszát énekelni Istennek sok fivérünk és nővérünk tanúságtételéért, akik napjainkban adták életüket azért, hogy a megfeszített és föltámadott Krisztusban kinyilatkoztatott isteni szeretet igazságát közöljék másokkal. Emellett az egész Egyház háláját fejezem ki azoknak a keresztényeknek, akik nem riadnak vissza az evangélium miatti üldözésektől és nehézségektől. Ugyanakkor mély szolidaritással kapcsolódunk mindazon keresztény közösségek híveihez, Ázsiában és különösen Afrikában, melyek mostanában kockáztatják életüket vagy a társadalmi kirekesztettséget a hitükért. Megvalósulni látjuk annak az evangéliumi boldogságnak a lelkületét, mely azoké, akiket üldöznek az Úr Jézus miatt (vö. Mt 5,11). Ugyanakkor szüntelenül fölemeljük szavunkat annak érdekében, hogy a kormányok biztosítsák minden polgárunknak a lelkiismereti és vallásszabadságot, és azt is, hogy nyilvánosan tehessenek tanúságot a hitükről.”⁷⁵

Mt 5,3

Isten Szavának hirdetése a szegényeknek

107. A Szentírás elmondja, hogy Isten különösen szereti a szegényeket és rászorulókat (vö. Mt 25,31-46). Az Atyák sokszor emlékeztettek arra, hogy a közösségeknek és a Pásztoroknak törődniük kell ezekkel a testvéreinkkel és hirdetni kell nekik az evangéliumot. Ugyanis „az elsők, akiknek joga van az evangélium hirdetésére, éppen a szegények, akiknek nem csak a testi kenyérre, hanem az Élet

⁷⁴ VI. Pál pápa: Evangelii nuntiandi (8. XII. 1975), 22: AAS 68 (1976), 20.

⁷⁵ vö. Dignitatis humanae, 2.7.

Igéjére is szükségük van”.⁷⁶

A segítő szeretet szolgálatának, amely soha nem hiányozhat egyházainkból, mindig a Szó hirdetéséhez és a szentségek kiszolgáltatásához kell kapcsolódnia.⁷⁷ Ugyanakkor el kell ismernünk és meg kell becsülnünk a tényt, hogy maguk a szegények is aktív szereplői az evangelizációnak. A Bibliában az igazi szegények azok, akik teljesen Istenre hagyatkoznak, s Jézus is az evangéliumban őket nevezi boldogoknak, mert „övék a menyek országa” (Mt 5,3; vö. Lk 6,20). Az Úr magasztalja a szív egyszerűségét, amely Istenben keresi az igazi gazdagságot, Istenbe és nem evilág javaiba veti reményét. Az Egyház nem csaphatja be a szegényeket: „A pásztorok dolga, hogy meghallgassák őket, tanuljanak tőlük, vezessék őket a hitben és arra indítsák őket, hogy a saját történetük művészei legyenek”.⁷⁸ Az Egyház tudja, hogy a szegénység szabadon vállalt és gyakorolt erény is lehet, ahogyan sok szent megélte, de létezik a nyomor, mely gyakran igazságtalanságok és önzések következménye, s ínséget és éhséget, s gyakran konfliktusokat okoz. Amikor az Egyház Isten Szavát hirdeti, tudja, hogy támogatnia kell azt az „erényes körforgást”, amely a „választandó” és a „leküzdendő” szegénység között folyik, fölfedezve „ a józanság és a szolidaritás evangéliumi, egyben egyetemes értékét. (...) Ez igazságos és józan döntéseket hoz magával.”⁷⁹

Ferenc pápa: Lumen fidei

Ferenc pápa A hit világossága kezdetű enciklikája a püspököknek, a papoknak és diakónusoknak, az Istennek szentelt személyeknek és minden Krisztus-hívőnek a hitről

vö. Mt 5–7. fejelet.

A hit, az imádság és a tízparancsolat

46. Még két további elem lényeges az Egyház emlékezetének hűséges továbbadásában. Az első az Úr imádsága, a miatyánk. Benne tanulja a keresztény ember, hogyan osztozhat Krisztus spirituális tapasztalatában, és kezd Krisztus szemével látni. Az Atya egyszülött Fiától elindulva, aki világosság a világosságtól, mi is megismerjük Istent, és fel tudjuk kelteni a vágyat másokban is, hogy

⁷⁶ Propositio 11

⁷⁷ Vö. XVI. Benedek pápa: Deus caritas est enciklika (25. XII. 2005), 25: AAS 98 (2006), 236–237

⁷⁸ Propositio 11

⁷⁹ XVI. Benedek pápa: Homília (1. I. 2009) in: L'Osservatore Romano (heti német kiadás), 9. I. 2009, 2

Másodikként fontos a hit és a tízparancsolat közötti kapcsolat. Említettük már, hogy a hit útként jelenik meg, amelyen végig kell mennünk, s mely az élő Istennel való találkozással kezdődik. Ezért a tízparancsolat a hit, az üdvözítő Istenre való teljes ráhagyatkozás világosságánál kapja meg a maga legmélyebb igazságát, melyet bevezető szavai tartalmaznak: „Én vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről” (Kiv 20,2). A tízparancsolat nem tilalmak gyűjteménye, hanem konkrét eligazítás arra nézve, hogyan kell kijönni a magába zárkózott, önző „én” pusztájából, és hogyan lehet párbeszédet kezdeni Istennel, hagyva, hogy átöleljen az ő irgalmassága, azért, hogy hordozzuk irgalmasságát. A hit így megvallja Isten szeretetét, mindenek forrását és fenntartóját, hagyja, hogy ez a szeretet mozgassa, hogy eljusson az Istennel való közösség teljességére. A tízparancsolat úgy jelenik meg, mint a hála útja, a szeretet válasza, mely azért lehetséges, mert a hitben megnyíltunk Isten irántunk való átformáló szeretete előtt. Ez az út új megvilágítást nyer mindattól, amit Jézus a hegyi beszédben tanít (vö. Mt 5–7. fejj.)

Ezzel érintettem azt a négy összetevőt, amelyek összefoglalják az Egyház által továbbadott emlékezet kincsét: a hitvallás, a szentségek ünneplése, a tízparancsolat útja és az imádság. Az Egyház katekézise hagyományosan ezek köré szerveződött, beleértve a Katolikus Egyház katekizmusát is, amely alapvető eszköz azon egységesítő tevékenységhez, amellyel az Egyház közli a hit teljes tartalmát, „mindazt, ami ő maga, és mindazt, amit hisz”.⁸⁰

Ferenc pápa: Evangelii gaudium

Ferenc pápa Az evangélium öröme kezdetű apostoli buzdítása a püspököknek, a papoknak és diakónusoknak, az istennek szentelt személyeknek és a világi híveknek az evangélium hirdetéséről a mai világban

Mt 5,7

193. A parancs, hogy halljuk meg a szegények kiáltását, akkor ölt bennünk testet, amikor mások fájdalma láttán megindulunk bensőnkben. Olvassuk újra Isten szavának néhány tanítását az irgalmasságról, hogy erősen visszhangozzanak az Egyház életében. Az evangélium azt mondja: „Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak” (Mt5,7). Jakab apostol tanítja, hogy a mások iránti irgalmasság

⁸⁰ Dei Verbum, 8.

teszi lehetővé, hogy győztesen álljunk meg Isten ítéletekor: „Úgy beszéljétek és úgy cselekedjétek, mint akik fölött majd a szabadság törvénye szerint ítélnének. Mert az ítélet irgalmatlanul lesújt arra, aki nem irgalmas. Ám az irgalom győzelmet arat az ítélet fölött” (2,12-13). Ebben a részletben Jakab a fogság utáni zsidó lelkiség nagy gazdagsága örökösének mutatkozik, amely az irgalmasságnak különleges üdvözítő erőt tulajdonított: „Váltsd meg bűneidet az igazságosságot gyakorolva, és gonoszságaidat az elnyomottak iránt irgalmat gyakorolva!” (Dán 4,24). A bölcsességi irodalom az alamizsnáról, mint az irgalmasságra szorulókról iránti konkrét gyakorlásáról beszél: „Az alamizsna megment a haláltól, és megtisztít minden bűntől” (Tób 12,9). Ezt még plasztikusabban fejezi ki Sirák fia: „Vízzel oltják el a lobogó tűzlángot, az irgalmas szeretet bűnöket engesztel” (3,30). Ugyanez a szintézis mutatkozik meg az Újszövetségben: „Mindenekelőtt szeressétek egymást figyelmesen, mert a szeretet befedi a bűnök sokaságát.” (1Pt 4,8). Ez az igazság mélységesen áthatotta az egyházatyák gondolkodását, mely kulturális alternatívaként prófétai ellenállást tanúsított a pogány hedonista individualizmussal szemben. Csak egy példát idézünk: „Ahogyan tűzvész esetén futunk vizet keresni, hogy eloltsuk; (...) ugyanúgy, amikor gyúlékony mivoltunkból fellobbanna a bűn lángja s emiatt megháborodnánk, akkor ha valaki alkalmat kínálna az irgalmasság gyakorlására, úgy örülnénk ennek a cselekedetnek, mintha forrást kínálnának a tűz eloltásához.”⁸¹

Mt 5,9

227. A konfliktussal találkozva egyesek egyszerűen csak szemrevételezik, majd továbbmennek, mintha semmi sem történné, és mossák kezeiket, hogy tovább folytathassák az életüket. Mások úgy bocsátkoznak bele a konfliktusba, hogy rabjai lesznek, elveszítik a távlatot, saját zavarodottságukat és elégedetlenségüket rávetítik az intézményekre, s ezzel lehetetlenné válik az egység. Ám van egy harmadik lehetőség is, a legmegfelelőbb a konfliktussal való szembenézésre. Ez pedig annak az elfogadása, hogy a konfliktust el kell viselni, meg kell oldani és egy új folyamat összekötő láncszemévé formálni. „Boldogok a békeességben élők” (Mt 5,9).

Mt 5,9

244. Az ökumenikus párbeszéd összhangban áll az Úr Jézus imádságával, aki kéri, hogy „legyenek mindnyájan egyek” (Jn 17,21). Sokkal hihetőbb volna a keresztény

⁸¹ Szent Ágoston, De catechizandis rudibus, I, XIV, 22: PL 40, 327.

üzenet, ha a keresztények legyőznék megosztottságaikat, és az Egyház meg tudná valósítani „a maga katolicitását azokban a fiaiban, akiket neki adott ugyan a keresztség, de nincsenek teljes közösségben vele”.⁸² Mindig emlékeznünk kell rá, hogy zarándokok vagyunk, s hogy együtt zarándokolunk. Ezért gyanakvások és bizalmatlanság nélkül rá kell bízunk a szívünket útitársunkra, és együtt kell néznünk elsősorban arra, amit keresünk: a békét az egyetlen Isten arcán. Bízni a másokban olyasmira, amit kézműves munkával hozunk létre; a béke kézműves munka eredménye. Jézus mondta nekünk: „Boldogok a békességszerzők” (Mt 5,9). Ebben a feladatban az ősi prófécia magunk között is beteljesedik: „Ekevassá kovácsolják kardjukat” (Iz 2,4).

Ferenc pápa: Üzenet a 30. ifjúsági világnapra

„Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.” (Mt 5,8)

vö. Mt 5,1-12; Mt 5,8

Kedves fiatalok!

Folytatjuk lelki zarándoklatunkat Krakkó felé, ahol 2016 júliusában a következő Ifjúsági Világtalálkozót fogjuk tartani. Utunk vezérfonalának a nyolc boldogságot választottuk az Evangéliumból. Tavaly a lélekben szegények boldogságáról elméltünk, amely a „hegyibeszéd” tágabb összefüggésébe illeszkedik. Felfedeztük együtt a nyolc boldogság forradalmian új jelentését, és Jézus nyomatékos hívását, hogy bátran vessük bele magunkat a boldogság keresésének kalandjába. Idén a hatodik boldogságról elméltünk: „Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent” (Mt 5,8).

1. A boldogság iránti vágy

A boldog szó kilencszer fordul elő Jézusnak ebben az első, nagy lélegzetű beszédében (vö. Mt 5,1-12). Olyan, mint egy refrén, amely felidézi az Úr hívását, hogy vele együtt lépünk rá az útra, amely minden kihívás dacára az igazi boldogság útja.

Igen, kedves fiatalok, a boldogság kutatása közös minden korban, minden életkorú emberben. Isten minden férfi és nő szívébe beleültette a boldogság, a teljesség iránti

⁸² II. Vatikáni Zsinat, Unitatis redintegratio, 4.

elnyomhatatlan vágyat. Nem érzitek, hogy a szívetek nyugtalanul keresi folytonosan azt a jót, amely betöltheti a végtelen iránti szomjúságot?

A Teremtés könyvének első lapjai bemutatják számunkra azt a boldogságot, amelyre meghívást kaptunk: az Istennel, a többi emberrel, a természettel és önmagunkkal való tökéletes közösséget. Isten eredeti tervében az emberiség számára az szerepelt, hogy szabadon hozzáférhessünk a Teremtőhöz, bensőséges kapcsolatban legyünk vele, lássuk őt; hogy az isteni fény igazsággal és átláthatósággal világosítson meg minden emberi kapcsolatot. A tisztaságnak ebben az eredeti állapotában nem léteztek „álarcok”, kibúvók, nem volt ok rá, hogy egyik ember rejtőzködjön a másik elől. Minden tiszta és világos volt.

Amikor a férfi és a nő enged a kísértésnek és megtörik az Istennel való bizalmas kapcsolatot, a bűn belép az emberi történelembe (vö. Ter 3). A következmények azonnal érzékelhetővé válnak az embernek az önmagához, a másik emberhez és a természethez fűződő kapcsolatában. E következmények pedig drámaiak: odavész az eredeti tisztaság. Attól a pillanattól kezdve nem lehetséges többé a közvetlen kapcsolat Isten jelenlétéhez. Elkezdődik az ember törekvése az elrejtőzésre, a férfinak és a nőnek el kell rejteni a saját mezítelenségét. Elvesztik a fényt, amely az Úr látásából ered, és az ember az őt körülvevő valóságra kifacsart, rövidlátó módon tekint. Az a belső „iránytű”, amely az embert a boldogság keresésében vezette, elveszíti viszonyítási pontját és a hatalom, a tulajdon és a minden áron hajhászott gyönyörök vonzása eltérítik az emberi személyt, aki így a szomorúság és aggodás gödrébe jut.

A Zsoltárok könyvében megtaláljuk azt a kiáltást, amellyel az emberiség lelke mélyéből megszólítja Istent: „Ki fordul még jóval felénk? Ragyogtasd ránk arcodat, Uram!” (Zsolt 4,7). Az Atya, végtelen jóságában választ ad erre a kiáltásra és elküldi Fiát. Jézusban Isten emberi arcot ölt magára. Megtestesülése, élete, halála és feltámadása révén ő megment bennünket a bűntől és új, eddig elképzelhetetlen távlatokat nyit meg előttünk. Kedves fiatalok, így tehát Krisztusban lelhető meg a jóság és boldogság iránti vágyaitok tökéletes beteljesedése. Egyedül ő képes betölteni várakozásokat, amelyet annyiszor cserbenhagytak a világ hamis ígéretei. Ahogyan Szent II. János Pál pápa mondta: „Ő az a szépség, amely vonz benneteket, ő az, aki kihívást jelent számotokra a megalkuvást nem ismerő radikális igényével, ő az, aki arra készlet, hogy levessétek álarcaitokat, amelyek hamissá teszik az életet, ő az, aki olvassa a szívetekben a legigazabb döntéseiteket, amelyeket mások szeretnének elfojtani. Jézus az, aki felkelti benneteket a vágyat, hogy életetekkel tegyetek valami nagyot” (imavirrasztás a Tor Vergatán, 2000. augusztus 19: Insegnamenti XXIII/2, [2000], 212).

4. Úton Krakkó felé

„Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják Istent” (Mt 5,8). Kedves fiatalok, mint látjátok, ez a boldogság igen közélről érinti a ti életeteket és biztosítékot jelent rá, hogy boldogok lesztek. Ezért ismét elmondom nektek: legyen bátorságotok boldognak lenni!

Az idei Ifjúsági Világnap az utolsó szakasz azon az úton, amely a felkészülést jelenti a világ ifjúságának következő nagy találkozására, amelyet 2016-ban Krakkóban fogunk megtartani. Éppen harminc évvel ezelőtt kezdte el Szent II. János Pál pápa a Ifjúsági Világtalálkozókat. Ez az ifjúsági zarándoklat, amely kontinenseken megy végig Péter utódának vezetése alatt, valóban gondviselésszerű és prófétikus kezdeményezésnek bizonyult. Köszönjük meg az Úrnak azokat az értékes gyümölcsöket, amelyeket eddig hozott számos fiatal számára a földkerekségen! Hány fontos felfedezést tettünk, főként azt, hogy Krisztus az út, az igazság és az élet és hogy az Egyház az egy nagy és befogadó család. Hány életfordulat és hány hivatásbeli döntés született ezeken a találkozókon! A szent pápa, a Ifjúsági Világtalálkozók patrónusa járjon közben értünk a Krakkó felé vezető zarándokutunkon. És kísérjen el bennünket ezen az úton a kegyelemmel teli, egészen szép és egészen tiszta Boldogságos Szűz Mária anyai tekintete.

Ferenc pápa: Misericordiae Vultus

Ferenc pápa bullája, mellyel meghirdeti az irgalmasság rendkívüli jubileumát

Mt 5,7

9. Az irgalmasságról szóló példabeszédekben Jézus kinyilatkoztatja Isten természetét. Olyan atyához hasonlítja, aki mindaddig fáradhatatlan, amíg irgalmassággal és együttérzéssel le nem győzi az ellenkezést és fel nem oldja a bűnt. Ismerjük ezeket a példabeszédeket, különösen hármat: az elveszett bárány, az elveszett drachma és a tékozló fiú történetét (vö. Lk 15,1-32). Ezekben a parabolákban Isten mindig úgy jelenik meg, mint akit öröm tölt el, főként amikor megbocsátást gyakorol. Megtalálhatjuk bennük az evangélium és a hitünk lényegét, mert az irgalmasságot mindent legyőző, a szívet szeretettel betöltő és megbocsátással vigasztaló erőként mutatják be.

Saját keresztény életmódunkra vonatkozóan egy másik példabeszédben is tanítást kapunk. Péter azon kérdésére, hogy vajon hányszor kell megbocsátanunk, Jézus azt válaszolja: „Mondom, hogy nem hétszer, hanem hetvenhétszer” (Mt 18,22), majd

elmondja a „szívtelen szolga” példabeszédét. A szolga, amikor ura hatalmas összeggel számoltatta el, térden állva könyörgött haladékért. De mindjárt utána találkozott egy szolgatársával, aki néhány dénárral tartozott neki. Az térdelve könyörgött irgalomért, de ő elutasította és börtönbe juttatta. Amikor mindez a gazda tudomására jutott, nagyon megharagudott, maga elé idézte a szolgát, és azt mondta neki: „Nem kellett volna neked is megkönyörölnöd szolgatársadon, ahogyan én megkönyörültem rajtad” (Mt 18,33)? Majd így fejezte be Jézus: „Így tesz veletek mennyei Atyám is, ha nem bocsát meg mindegyiktek szívből a testvérének” (Mt 18,35).

A fenti példabeszéd mindnyájunk számára mély tanulsággal bír. Jézus azt tanítja, hogy az irgalmasság nem pusztán az Atya cselekedete, hanem annak ismerve is, hogy kik az ő valódi gyermekei. Összegezve: arra kaptunk hivatást, hogy gyakoroljunk irgalmasságot, mert korábban irgalmasságot cselekedtek irántunk. A bűnbocsánat az irgalmas szeretet legnyilvánvalóbb kifejezése; nekünk, keresztényeknek pedig olyan kötelezettség, amely alól nem vonhatjuk ki magunkat. Gyakran milyen nehéznek tűnik a megbocsátás! Ám mégis ez az a gyöngye kezünkbe adott eszköz, amely nélkülözhetetlen a szív derűjének eléréséhez. A bosszú, a düh, az erőszak és a megtorlás elvetése a boldog élet elengedhetetlen feltétele. Halljuk meg tehát az Apostol buzdítását: „A nap ne nyugodjék le haragotok fölött” (Ef 4,26). És mindenekelőtt halljuk meg Jézus szavát, aki az irgalmasságot életeszeménnyé, hitünk szempontjából pedig a hitelesség kritériumává tette: a „boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek” (Mt 5,7) az a boldogság, amelynek a Szentévbén különösen is át kellene hatnia bennünket.

Mint tudjuk, a Szentírásban az irgalmasság kulcsfogalom annak kifejezésére, hogy Isten hogyan bánik velünk. Ő nem csupán beszél a szeretetéről, hanem láthatóvá és tapinthatóvá is teszi. A szeretet soha nem maradhat elvont kifejezés. Természete szerint konkrét élet: szándék, magatartás, érzület, mely a mindennapi tettekben mutatkozik meg. Isten irgalmassága az ő irántunk viselt felelőssége. Felelősnek érzi magát értünk, vagyis a javunkat akarja; boldognak, örvendezőnek és derűsnek kíván látni bennünket. A keresztény ember irgalmas szeretetének ugyanezen a hullámhosszon kell mozognia. Miként az Atya szeret, úgy szeretnek a gyermekek. Ahogyan ő irgalmas, úgy kell nekünk is irgalmasnak lennünk egymás iránt.

Ferenc pápa: Üzenet a 31. ifjúsági világnapra

„Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmazzak” (Mt 5,7)

Mt 5,3; Mt 5,7; Mt 5,8

Kedves fiatalok!

Elértünk a Krakóba vezető zarándokutunk utolsó szakaszához, ahol majd együtt ünnepeljük jövő év júliusában a XXXI. Ifjúsági Világnapot. Hosszú, elkötelezettséget igénylő utunkon Jézus szavai vezetnek bennünket, amelyeket a Hegyi beszédből idézünk. 2014-ben kezdtük meg ezt az utat, amikor az első boldogságról elméledtünk: „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa” (Mt 5,3). 2015-re ezt a témát választottuk: „Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent” (Mt 5,8). Az előttünk álló esztendőben ezekből a szavakból merítünk ihletet: „Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak” (Mt 5,7).

Ferenc pápa: Üzenet a tömegtájékoztatás 50. világnapjára
A kommunikáció és az irgalmasság: termékeny találkozás

Mt 5,7.9

Kívánatos volna, hogy a politika és a diplomácia nyelvét is átjárja az irgalmasság, amely soha semmit nem akar veszni hagyni. Főleg azokhoz szólok, akik intézményes, politikai, a közvéleményt formálni képes felelősséget viselnek: ügyeljenek mindenkor arra, hogyan fejezik ki magukat azokkal kapcsolatban, akik másképpen gondolkodnak vagy cselekszenek, vagy akár hibát követtek el. Könnyű engedni a kísértésnek, hogy az ember kihasználja ezeket az alkalmakat, és táplálja a bizalmatlanság, a félelem és a gyűlölet lángjait. Ahhoz viszont bátorság kell, hogy az embereket a kibékülés felé irányítsuk, de éppen ez a pozitív és találékony merészség segíthet igazi megoldásokat találni régi konfliktusokra és alkalmat teremthet a tartós békére. “Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak [...] Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket” (Mt 5,7.9).

Ferenc pápa: Üzenet a béke 50. világnapjára
A békét szolgáló cselekvés stílusa: az erőszakmentesség

vö. Mt 5,3-10

Az én felhívásom

6. A békét a tevékeny erőszakmentesség révén szükséges felépítenünk, ez egybecseng az Egyháznak azzal a folyamatos törekvésével, hogy mindenkor csökkentse az erő alkalmazását az erkölcsi normákra való hivatkozással a nemzetközi intézményekben történő részvétele során és azzal, hogy sok keresztény vesz részt értő módon a törvénykezés munkájában, a legkülönbözőbb szinteken. Maga Jézus adta meg ennek a stratégiának a „kézikönyvét”, amellyel felépíthetjük a békét: ez az úgynevezett Hegyibeszéd. A nyolc boldogság (vö. Mt 5,3-10) felvázolja annak a személynek a képét, akit boldognak, jónak, hitelesnek nevezhetünk. Boldog a szelídek – mondja Jézus -, az irgalmasok, a békességszerzők, a tisztaszívűek, és azok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot.

Ez ugyanakkor olyan program, amely kihívást jelent minden politikai és vallási vezetőnek, a nemzetközi intézmények élén állóknak, a vállalatok, a tömegkommunikáció felelős irányítóinak az egész világon: hogyan tudják alkalmazni ezeket a boldogságokat abban, ahogy felelősségi körüket gyakorolják. Komoly kihívás olyan módon építeni a gondjaikra bízott társadalmat, közösséget, vállalkozást, hogy ezt a békességszerzők módján tegyék: legyenek irgalmasak, ne forduljanak el az egyes személyektől, ne tegyenek kárt a környezetben és ne akarjanak mindenáron győzni. Ehhez késznek kell mutatkozniuk rá, hogy „a konfliktust el kell viselni, meg kell oldani és egy új folyamat összekötő láncszemévé formálni”.⁸³ Ha így tevékenykedik valaki, az azt jelenti, hogy a szolidaritást választja a történelem alakításának és a társadalmi kapcsolatok építésének folyamatában. A tevékeny erőszakmentesség módot jelent rá, hogy megmutassuk: az egység erősebb és termékenyebb a konfliktusoknál. A világban minden mindennel összefügg.⁸⁴ Természetesen előfordul, hogy a különbözőségekből súrlódás támad: kezeljük ezeket konstruktív és erőszakmentes módon, hiszen a „konfliktusok, a feszültségek és ellentétek változatos egységet alkothatnak, amely új életet fakaszt”, megőrizve „a szemben álló pólusok értékes feszültségét”.⁸⁵

Biztosíthatok mindenkit, hogy a Katolikus Egyház a béke építésére irányuló minden törekvést tevékeny és kreatív erőszakmentességgel fog kísélni. 2017. január elsején kezdi meg működését az Átfogó Emberi Fejlődés Előmozdításának Dikasztériuma, amely abban fogja segíteni az Egyházat, hogy egyre hatékonyabban előmozdítsa „az igazságosság, a béke, a teremtett világ megőrzésének felmérhetetlen értékeit”, és buzgón segítse a migránsokat, „a szükségét szenvedőket, a betegeket, a kirekesztetteket, a társadalom szélére szorultakat, a fegyveres konfliktusok és a

⁸³ Evangelii gaudium apostoli buzdítás, 227.

⁸⁴ vö. Laudato si enciklika, 16, 117, 138.

⁸⁵ Evangelii gaudium apostoli buzdítás, 228.

természeti csapások áldozatait, a bebörtönzötteket, a munkanélkülieket és mindazokat, akik a rabszolgaság vagy kínzás bármilyen formájától szenvednek”.⁸⁶ Minden olyan tevékenység, amely ebbe az irányba hat, bármily szerény is, hozzájárul egy olyan világ építéséhez, amely szabad az erőszaktól, s ez az első lépés az igazságosság és a béke megvalósítása felé.

2.3 Liturgikus vonal

2.3.1. Az evangéliumi szakasz kapcsolódási pontjai a szentmise szertartásának egyéb szövegeivel

A mai ünnep *evangéliumi* szakasza a boldogmondások Máté evangéliumából (Mt 5,1-12a). A mai liturgiában ünnepelt szentek már valóban látják Istent és elnyerték a mennyek országának jutalmát.

A szentek dicsősége és az általuk már ismert ország több helyütt előkerül a liturgikus szövegekben. A *kezdő könyörgés* mondja, „egy napon ünnepeljük minden szent dicsőségét”. A *első egyetemes könyörgés* így szól: „Add, Urunk, hogy néped – szentjeid példájára – minden erejével építse a te országodat!”. Az ötödik egyetemes könyörgés pedig a szentek dicsőségéért imádkozik: „engedd, hogy meghalt testvéreinkkel együtt mi is részesüljünk a szentek dicsőségében!”. Az egyetemes könyörgéseket lezáró papi könyörgés is azért imádkozik, hogy elnyerhessük a szentek társaságában a boldog örökkévalóságot – a mennyek országát. A *felajánló könyörgés* szintén hangad hitünknek, miszerint a szentek már a boldog halhatatlanságba, az evangéliumban meghirdetett mennyek országába jutottak. Hasonlóképpen a *mennyei Jeruzsálemet dicsőségét szavakba öntő prefáció* is a mennyek országába vetett hitet fejezi ki – a mennyei Jeruzsálem ennek a boldog beteljesülésnek képe, „a dicsőség városa”, ahol megdicsőült testvéreink örökké magasztalják az Istent. Továbbá az *áldozás utáni könyörgés* is a mennyei haza lakomájára való eljutásért fohászkodik.

A liturgia szövegei az evangéliumi boldogmondások több egyéb motívumához is kapcsolódnak. A *kezdő könyörgés* például az Úr irgalmát kéri – ez a kérés egybecseng a jézusi szavakkal: „Boldogok az irgalmasok, mert nekik is irgalmaznak”. Az *olvasmány* (Jel 7,2-4.9-14) utolsó mondatai az üldözöttekről, szorongatottokról szól, akik „ruhájukat fehérre mosták a Bárány vérében”. Ez később szintén hallható a boldogmondásokban: „Boldogok, akiket üldöznek az igazságért, mert övék a

⁸⁶ „Motu proprio” formájában kiadott apostoli levél, amellyel létrejön az Átfogó Emberi Fejlődés Előmozdításának Dikasztériuma, 2016. augusztus 17.

mennyek országa” és „Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak titeket és üldöznek, [...] mert nagy lesz a ti jutalmatok az égben”. A *válaszos zsoltár* (Zsolt 23,1-2.3-4ab.5-6) az istenkeresőkről énekel, akik látni kívánják az Úr arcát – hozzáteszi, „Aki ártatlan kezű, tiszta szívű, akinek az esze nem jár csaláson”, az érdemes rá. Ez a gondolat szintén visszaköszön az evangéliumban: „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent”. A *szentlecke* (1Jn 3,1-3) közvetve kapcsolatba hozható egyrészt a békességszerzőkről („Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni”) szóló mondáshoz, mivel az istengyermekségről beszél, valamint az olvasmány kapcsán már említett mondathoz is, hiszen a *szentleckében* is hallhatjuk, hogy végül látni fogjuk az Urat, „úgy, amint van”.

Az *áldozási ének* pedig egy az egyben a boldogmondásokból hallható (Mt 5,8-10).

2.3.2. Liturgikus énekek

Taizé-énekek

1. Beati voi poveri

<https://www.youtube.com/watch?v=5bU3WJemwWk>

Beati voi poveri

Be - a - ti voi po - ve - ri, per - che vos - tro è il re - gno di Di - o. Be -

How bless - ed the poor in heart, for — theirs — is the king - dom of heav - en.

(ford.: Boldogok a szegények, mert övük az Isten országa.)

2. Boldog-mondások (Les béatitudes)

<https://www.youtube.com/watch?v=5bU3WJemwWk>

100 Les Béatitudes

Solo

Sou - viens - toi de nous, Sei - gneur, au jour où tu ré - gne - ras!

Tutti

- 1-Bienheureux sont les cœurs de pauvres / car le Royaume des cieus est à eux.
- 2-Bienheureux aussi ceux qui pleurent / la joie de Dieu consolera leur cœur.
- 3-Bienheureux sont les doux, les humbles / la terre un jour va devenir leur bien.
- 4-Bienheureux chercheurs de justice / car dans leur fâim ils seront tous comblés.
- 5-Bienheureux sont ceux qui pardonnent / car le pardon pour eux sera donné.
- 6-Bienheureux sont les cœurs limpides / dans la lumière ils verront leur Seigneur.
- 7-Bienheureux les artisans de paix / car ils seront appelés fils de Dieu.
- 8-Bienheureux ceux qu'on persécute / car le Royaume des cieus est à eux.
- 9-Bienheureux ceux qui pour Christ souffrent / leur allégresse est grande auprès de Dieu. *Mt 5, 3-11*

- 1- Happy all, who are poor in spir-it: for the king-dom of heaven is theirs.
- 2- Happy all those who now are weep-ing: the joy of God will com-fort them.
- 3- Happy all the hum-ble, the gen-tle: for the earth one day will be theirs.
- 4- Happy all, who for just-ice hun-ger: they shall re-ceive their heart's de-sire.
- 5- Happy all, who for-give-ness of-fér: for they shall al-so be for-given.
- 6- Happy all with hearts clear and sim-ple: for they shall come to see their God.
- 7- Happy all cre-a-tors of true peace: they shall be called children of God.
- 8- Happy all sull'ering per-se-cu-tion: for the King-dom of heaven is theirs.
- 9- Happy all, who per-se-vere for Christ: for in God they'll be filled with joy.

- 1-Блаженни нишни духом яко тех есть Царство Небесно.
- 2-Блаженни плачущии яко тии утешатся.
- 3-Блаженни кротци яко тии наследят землю.
- 4-Блаженни алчущии и жаждущии правды яко тии насытятся.
- 5-Блаженни милостивии яко тии помилованы будут.
- 6-Блаженни чисти сердцем яко тии Бога узрят.
- 7-Блаженни миротворцы яко тии сынове Божии нарекут.
- 8-Блаженни изгнанны правды ради яко тех есть царство небесное.
- 9-Блаженни есте егда поносят вас и изженут и рекут всяк зол глагол на вы лужеже Мене ради.

- 1-Glücklich sind die im Herzen Armen, / denn das Reich Gottes ist für immer ihr.
- 2-Glücklich sind, die Leiden erfahren, / denn durch den Herrn ist ihnen Trost gewi.
- 3-Glücklich sind, die in Sanftmut leben, / denn das verheißne Land fällt ihnen zu.
- 4-Glücklich sind, die hungern und dürsten / nach Gerechtigkeit; sie werden satt.
- 5-Glücklich sind, die barmherzig leben, / denn auch sie erfahren Barmherzigkeit.
- 6-Glücklich sind, deren Herz in Klarheit; / sie werden Gott in seinem Lichte schau.
- 7-Glücklich sind, die den Frieden schaffen, / denn Kinder Gottes wird ihr Name se.
- 8-Glücklich sind, die verfolgt werden, / denn das Reich Gottes ist für immer ihr.
- 9-Glücklich sind, die für Christus leiden, / die Freude des Festes bricht an für sie.

2.4. Pedagógiai vonal

2.4.1. Tantörténet

Dr. Gyökössy Endre - Boldogmondások margójára

Boldogok, akik tudják, miért élnek, mert akkor azt is megtudják hogyan éljenek.

Boldogok, akik összhangban vannak önmagukkal, mert nem kell szüntelenül azt tenniük, amit mindenki tesz.

Boldogok, akik csodálkoznak ott is, ahol mások közömbösek, mert örömteli lesz az életük.

Boldogok, akik tudják, hogy másoknak is lehet igazuk, mert békesség lesz körülöttük.

Boldogok, akik nevetni tudnak önmagukon, mert nem lesz vége a szórakozásuknak.

Boldogok, akik meg tudják különböztetni a hegyet, a vakondtúrástól, mert sok zavartól kímélik meg magukat.

Boldogok, akik észreveszik a diófában a bölcsőt, az asztalt és a koporsót, mert nem csak néznek, hanem látnak is.

Boldogok, aki lenni is tudnak, nem csak tenni, mert megcsendül a csöndjük és titkok tudóivá válnak. Leborulók és nem kiborulók többé.

Boldogok, akik melegség keresése nélkül tudnak pihenni és aludni, mert mosolyogva ébrednek fel és indulnak útjukra.

Boldogok, akik tudnak elhallgatni és meghallgatni, mert sok barátot kapnak ajándékba, és nem lesznek magányosak.

Boldogok, akik figyelnek mások hívására, anélkül, hogy nélkülözhetetlennek hinnék magukat, mert ők az öröm magvetői.

Boldogok, akik komolyan tudják venni a kis dolgokat és békésen a nagy eseményeket, mert messzire jutnak az életben.

Boldogok, akik megbecsülik a mosolyt és elfelejtik a fintort, mert útjuk napfényes lesz.

Boldogok, akik jóindulattal értelmezik mások botlásait, még akkor is, ha naivnak tartják őket, mert ez a szeretet ára.

Boldogok, akik gondolkodnak mielőtt cselekednének és imádkoznak is mielőtt gondolkodnának, mert kevesebb csalódás éri őket.

Boldogok, akik el tudnak hallgatni, ha szavukba vágnak, ha megbántják őket, és szelíden szólnak, mert Jézus nyomában járnak.

Boldogok, akik mindebből meg is tudnak valósítani valamit, mert élhetőbb lesz az életük.

Forrás:

http://lelekemelo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1118135&fbclid=IwAR3pshLsx3NQL_B33peKeduCmHi6wRkQzv_Bcqcx0brSYf6Q_WjM0l-H0E

„Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. ... Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.”

Te miért hajtasz?



A halász hazatér fatörzsből vajt csónakján és találkozik egy külföldi piackutató szakemberrel, aki ebben a fejlődő országban dolgozik. A piackutató megkérdezi a halásztól, hogy miért jött haza ilyen korán. A halász azt feleli, hogy tovább is maradhatott volna, de elég halat fogott ahhoz, hogy gondoskodjon a családjáról.

- Mivel tölti az idejét? – kérdezi a szakember.

- Hát például, halászatok. Játsszom a gyerekeimmel. Mikor nagy a forróság, lepihenünk. Este együtt vacsorázunk. Összejövünk a barátainkkal és zenélünk egy kicsit. – feleli a halász.

A piackutató itt közbevág:

- Nézze, nekem egyetemi diplomám van és tanultam ezekről a dolgokról. Segíteni akarok magának. Hosszabb ideig kellene halásznia. Akkor több pénzt keresne és hamarosan egy nagyobb csónakot tudna vásárolni ennél a kis kivajt fatörzsnél. Nagyobb csónakkal még több pénzt tudna keresni és nem kellene hozzá sok idő, máris szert tudna tenni egy több csónakból álló vonóhálós flottára.

- És azután? – kérdezi a halász.

- Azután ahelyett, hogy viszonteladón keresztül árulná a halait, közvetlenül a gyárnak tudná eladni, amit fogott, vagy beindíthatna egy saját halfeldolgozó üzemet. Akkor el tudna menni ebből a porfészekből Cotonouba, Párizsba, vagy New Yorkba és onnan irányíthatná a vállalkozását. Még azt is fontolóra vehetné, hogy bevezesse a tőzsdére az üzletet és akkor már milliókat kereshetne.

- Mennyi idő alatt tudnám ezt elérni? – érdeklődik a halász.

- Úgy 15-20 év alatt- válaszol a piackutató.

- És azután? – folytatja a kérdezősködést a halász.

- Ekkor kezd érdekessé válni az élet – magyarázza a szakember – Nyugdíjba vonulhatna. Otthagyhathná a városi rohanó életformát és egy távol eső faluba költözhetne.

- És azután, mi lenne? – kérdezi a halász.

- Akkor volna ideje halászgatni, játszani a gyerekeivel, a nagy forróság idején lepihenni, együtt vacsorázni a családjával, és összejönni a barátaival zenélgetni egy kicsit.

Forrás: <http://lelekemelo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1118246>

Kép forrása: <http://ficsak.hu/author/admin/>

Kiegészítés: Mindenszentek üzenete



Milyen kapcsolatban lehetünk mi, a zárandokegyház tagjai a diadalmas, illetve a szenvedő egyházzal? Először is, november 1. az ecclesia triumphans, a diadalmas, győzelmes egyház ünnepe. Azokat ünnepeljük együtt, akik Krisztus révén már a mennyei örök dicsőségbe, Isten színről-színre látására jutottak el. Mi, a még úton lévők, föltekintünk rájuk, a már célba érkezettek. Senkit sem akarunk figyelmen kívül hagyni, ezért ezen a napon a sok névtelen szentre is gondolunk, akiknek nevét egyedül csak Isten ismeri. Bizalommal kérjük közbenjárásukat mindennapi életünk küzdelmeihez, hisz egykor ők is hozzánk hasonlóan éltek és küzdöttek.

Másodszor, már Mindenszentek ünnepének estéjétől gondolnunk kell imádságban azokra is, akik lényegében már üdvözültek, a másvilágra jutottak, de még a tisztítóhelyen szenvednek. Ők alkotják az ecclesia patiens-t, a szenvedő egyházat. Halottainkért már Mindenszentek napjától különös módon imádkozhatunk és ezzel búcsút nyerhetünk nyolc napon át, valamint

szentmisét ajánlhatunk fel értük. Így elhunyt testvéreink számára büntetés-elengedést, magunk számára pedig kegyelmet, bűnbocsánatot és erényt nyerhetünk.

Végül, az ünnep nekünk is szól, rólunk is szól. Bár mi még csak vándorként élünk, úton vagyunk, mint az ecclesia peregrinans et militans, vagyis a zarándok és küzdő egyház tagjai, de már most a szentek polgártársai és Krisztus örökösei. Bizalommal ismerjük fel a szentekben nagyobb testvéreinket, akik előttünk jártak Krisztus Urunk nyomában, és bennünket is bátor követésére sarkallnak. Segítő közbenjárásukat pedig ne csak a mi magunk, hanem elhunyt szeretteink számára se szűnjünk meg kérni: Istennek minden szentjei - könyörögjetekek érettünk!

Kép és forrás: <http://www.hitvallas.hu/regi/hitv0311/hitv031121.htm> (Bognár Tamás, teológiai tanár)

2.4.2. Evangélium témáját feldolgozó versek

Jobbné Nyilas Ildikó - Mindenszentek estéjén

Mindenszentek estéjén a temető megváltozik,
minden áldott lélek izgatottan várja szeretteit.

A sötét éjszakában, mint szentjánosbogarak,
apró kis mécsesek világítanak.

Olyan, mintha maga a Mennyország lenne,
a sok kis fény mind odavezetne.

Melegség s áhítat tölti be a teret,
a hideg ellenére forróság önti el a megtört szíveket.

Nyugalom és béke száll a levegőben,
a feszültség itt eltűnik egy örök útvesztőben.

A sírok között lehajtott fejű emberek,
most felidéznek régmúlt emlékeket.

Az öröm és a bánat együtt van jelen,
nem ellenségek, barátként jöttek el.
Hisz mind a ketten életünk részei,
egyik a másik nélkül nem tudna létezni.

Könnyek csordulnak végig az arcokon,
majd megpihennek gyönyörű krizantém szirmokon.

S mikor a szív a sírástól megpihen,
szeretteink lelke, mint néma csend, átölel.

Elbúcsúzunk tőlük újra,
s emléküket megőrizve kelünk majdan útra,
folytatjuk tovább az életet,
de szívünkben örökre ott marad
az irántuk érzett szeretet.

Forrás: <https://www.poet.hu/vers/197768>

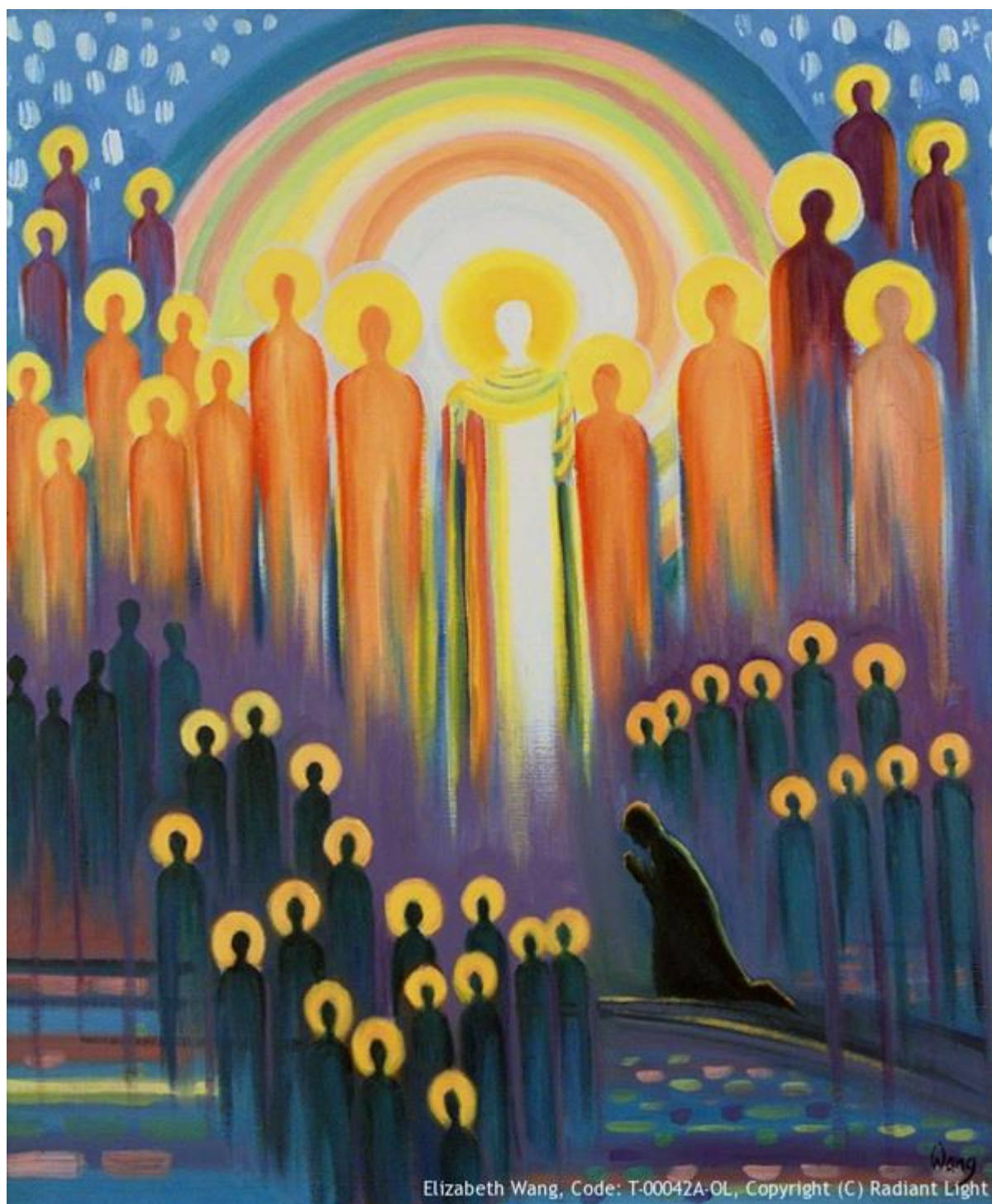
Szebenyi Judit - Mindenszentek segítették

Éjfél elmúlt,
az éj oly sivár.
Nélküled élni,
tovább tenni,

szereket adni,
amire tanítottál,
drága, jó Anyám.
Minden gondolat,
érzés, hiány, hála
örökre szívem zárja.
Hiányod perzsel,
soha el nem feledlek.
Hangos az óra a falon,
bánat foglya vagyok.
Menni rég nem tudok
hozzád, ki a sírodhoz.
Nem kell gyertya,
sem virág nekünk ma.
Mi bent érezzük hangodat,
örömet, kint sors adta.
Mindenszentek, segítsetek,
könnyíteni az embereken.
Halottainknak nyugalmat,
az élőknek békességet.
Kikre nem gondolnak,
azokért is, Uram, irgalmazz!
November jeges szele,
ne oltsd el a mécseseket.
Légy kegyes hozzájuk,
kiknek szellemére vigyázunk.
Lelküket mélyen érezzük,
szeretteinkért könyörgünk,
Adj, Uram, fényességet
odafent nekik, idelent hitet.
Áldás szálljon mindenkire,
aprószenetek dicsőségében!

Forrás: <https://www.poet.hu/vers/173326>

2.4.3. Evangéliumhoz kapcsolódó festmény



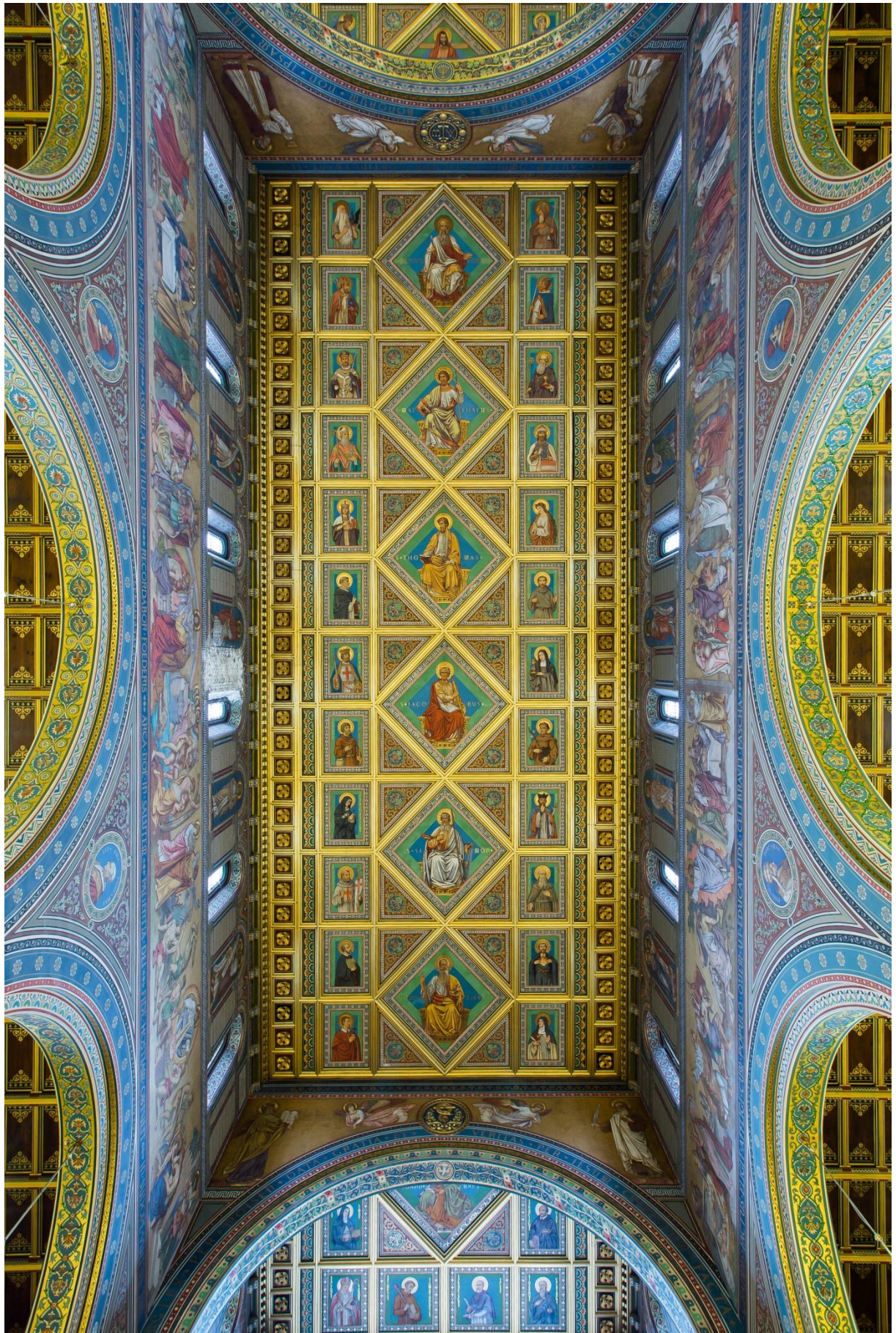
Elisabeth Wang: A szentek közössége

Forrás: <https://hu.pinterest.com/pin/219972763027363452/>

Elisabeth Wang (1942-2016) festőművésznő az Egyesült Királyságban élt és alkotott. Már gyermekkorában megkeresztelték, de a katolikus egyház mellett 1968-ban kötelezte el magát. Számos szakrális alkotást hagyott hátra, továbbá tanításokat,

elmékedéseket is írt imádságról, hitről. A művész nő nevéhez köthető a „Radiant Light” (Ragyogó Fény) elnevezésű katolikus lelkeségi mozgalom megalapítása. Képei mély spirituális megérintettségről tanúskodnak, saját bevallása szerint személyes hitelményei inspirálták alkotó munkájában.

Források: <https://www.catholicireland.net/death-catholic-artist-elizabeth-wang/> és <http://www.radiantlight.org.uk>



A pécsi székesegyház mennyezete, mely a mennyországot, a szentek közösségét ábrázolja. Az apostolok és Keresztelő Szent János nagyobb méretű ábrázolásait 56 szent portréja veszi körül

Fotó: Loósz Róbert



Mindenszentek-ikon

Forrás: <http://www.churchyear.net/allsaintsicon2.jpg>

2.5. Kérdések az evangéliumhoz

- Merem-e vállalni Krisztushoz való tartozásomat akkor, amikor bánatanak érte?
- Vajon mi lehet az oka, hogy gyakran akkor érezzük közel magunkhoz Istent, amikor szomorúak vagyunk, szenvedünk?

3. Oratio – imádság

A szentmise első könyörgése

Mindenható, örök Isten, te megadtad,
hogy egy napon ünnepeljük minden szented dicsőségét.
Kérünk, hogy sokszoros közbenjárásukra
bőven áraszsd reánk nagy irgalmadat.
A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által,
aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben,
Isten mindörökkön-örökké.

4. Contemplatio – szemlélődés

Fotó az evangéliumi szakaszhoz



A Nyolc Boldogság-hegyi templom a Szentföldön

Forrás: <https://jameswoodward.files.wordpress.com/2011/02/dsc00116.jpg>

5. Condivisio – megosztás

Örömhír megfogalmazása:

- Ha Krisztust követem, szükségszerűen szembe kerülök a világgal, de éppen ebben kerülök mind közelebb és közelebb Istenhez.
- Isten nem emberi mércével méri az életünket.

6. Actio, operatio – tettekre váltás

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- Merjek a világ szemében furcsának, balgának, gyűlöletesnek tűnni, ha közben Krisztust követem.
- Kisebb hangsúlyt fektessek arra, hogy vajon mit gondolnak rólam „mások”.